

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ Δελτίο

A'
2008

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΤΙΜΗ ΓΙΑ ΜΗ ΜΕΛΗ: 1 ΕΥΡΩ

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ THE FRIENDS OF THE BENAKI MUSEUM

Προμηνύματα μιας δεύτερης γόνιμης πεντηκονταετίας

Αγαπητοί Φίλοι,
Με το αφιέρωμα του τεύχους αυτού στην Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα επιχειρούμε μια εισαγωγή στη νέα ευχάριστη έκπληξη που ετοιμάζει το Μουσείο για τους εραστές της τέχνης και ιδιαίτερα της πολιτιστικής έκρηξης που σημειώθηκε κατά το Μεσοπόλεμο και τις δεκαετίες που ακολούθησαν το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το κτήριο της οδού Κριεζώτου 3, τυπικό δείγμα πολυκατοικίας του μοντερνισμού, σχεδιάστηκε από το διάσημο αρχιτέκτονα Κωνσταντίνο Κιτσίκη το 1934 για τον Αλέξανδρο Χατζηκυριάκο. Δωρεά εν ζωή του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα στο Μουσείο Μπενάκη, αποκαταστάθηκε πλέον και -λαμπερότερο από ποτέ- σύντομα θα στεγάσει και πάλι όχι μόνο τα χαρακτηριστικότερα δείγματα της δουλειάς του καλλιτέχνη (μέρος της δωρεάς του προς το Μουσείο) και τη διώροφη κατοικία-εργαστήριό του κατά τα τελευταία 40 χρόνια της ζωής του, αλλά και ένα πανόραμα της εικαστικής παραγωγής της γενιάς του '30, καθώς και μία πλουσιότατη βιβλιοθήκη Ιστορίας της Τέχνης.

Η δεύτερη πεντηκονταετία των Φίλων ξεκινά με πολύ ευχάριστους οιωνούς. Οι πανηγυρικές εκδηλώσεις για τα 50 χρόνια από την ίδρυση τελείωσαν, η προσφορά προς το Μουσείο ωστόσο συνεχίζεται αμείωτη. Διαθέτοντας το σημαντικό ποσόν που συγκεντρώθηκε στη μνήμη του παλαιού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου Μαρίας-Μανίνας Μαντζούνη, το Σωματείο συνέβαλε στον εμπλουτισμό των συλλογών του με έναν πίνακα του Δημητρίου Βιτσώρη και ένα γλυπτό του Θανάση Απάρη. Εξ άλλου, χάρις στη χορηγία των Φίλων, το Τμήμα Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων απέκτησε μια συλλογή 17 εξωφύλλων δίσκων φιλοτεχνημένων από το Γιάννη Μόραλη, συμπληρώνοντας ένα σημαντικό κενό και συμβάλλοντας στην αριότερη παρουσίαση του έργου του μεγάλου εικαστικού κατά τις ανά την Ελλάδα περιοδεύουσες εκθέσεις που διοργανώνει τα τελευταία χρόνια το Μουσείο Μπενάκη.

Με τα ευχάριστα αυτά νέα και τις ευοίωνες προοπτικές για το Μουσείο και τους Φίλους του, δεν απομένει παρά να σας ευχηθούμε **Κ α λ ό Κ α λ ο κ α ί ρ ι !**

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, Στέγες Λονδίνου (1945). Λάδι σε καμβά, 25x45 εκ. Πινακοθήκη Γκίκα, αρ. ευρ. ΠΧΓ38

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Μαριλένα Μουσχουντή

Η μεγάλη στοά του Αμφιαρείου

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Η επίσκεψή μας στις 8 Δεκεμβρίου 2007 στον αρχαιολογικό χώρο του **Αμφιαρ(α)είου** συνοδεύτηκε από ένα λαμπερό γαλανό ουρανό και ένα θαυμάσιο ήλιο, που έκανε να λαμπυρίζουν οι δροσοστάλες στο υγρό από την πρωινή ακόμη πάχνη γρασίδι. Σε μια χαράδρα δίπλα στη Σκάλα Ωρωπού γεμάτη αιωνόβια πεύκα, δάφνες, πλατάνια, κοντά σε ένα χείμαρρο, βρίσκεται το ιερό του Ωρωπού, που ιδρύθηκε τον 5ο αι. π.Χ. και περιελάμβανε λουτρό, μεγάλη στοά, θέατρο, βωμό, ναό και στάδιο. Σύμφωνα με το μύθο ο Αμφιάρεος ήταν μάντης και βασιλέυε στο Άργος μαζί με τον Άδραστο, την αδελφή του οποίου, Εριφύλη, είχε λάβει ως σύζυγο, όταν ήλθε ο Πολυνείκης (ο γιος του Οιδίποδα) και ζήτησε τη βοήθειά του για να ανακαταλάβει τη Θήβα. Επειδή γνώριζε ως μάντης ότι η εκστρατεία θα αποτύγχανε και όσοι θα έπαιρναν μέρος θα πέθαιναν, προσπάθησε να την εμποδίσει, αλλά η Εριφύλη, η οποία δωροδοκήθηκε από τον Πολυνείκη με το περίφημο «περιδέραιο της Αφθονίας», ανάγκασε τον ίδιο και άλλους έξι αρχηγούς να λάβουν μέρος. Το μάταιο του διλήμματός του μαρτυρεί το ίδιο

το όνομά του: Αμφί-αρά (= κατάρα και από τις δύο επιλογές). Μολονότι γνωστοί ήταν και οι αγώνες που τελούνταν εκεί (τα μικρά και τα μεγάλα Αμφιάρεια), το Αμφιάρειο ήταν κυρίως θεραπευτικό ιερό, στο οποίο οι προσκυνητές έβρισκαν την ίασή τους ή τη λύση στα προβλήματά τους μέσω των απαντήσεων που έπαιρναν από το θεό Αμφιάραιο κατά την «εγκοίμησή» τους στο ιερό. Πολλές πληροφορίες για τη διαδικασία και για τη λειτουργία του χώρου μάς δίνουν οι ενεπίγραφες στήλες, οι βωμοί και τα αφιερώματα, αντίστοιχα με τα σημερινά τάματα. Εντυπωσιακό και το αναστηλωμένο θέατρο με τους σε άρτια κατάσταση σωζόμενους θρόνους (προεδρείες) των ιερέων.

Μαριλένα Μουσχουντή

Αψηφώντας το έντονο κρύο, 43 Φίλοι πήραν μέρος στην εκδρομή που διοργανώθηκε στη **Βοιωτία** στις 2 Φεβρουαρίου. Η καλή διάθεση πλεονάζουσα, οι οιωνοί αίσιοι, η πραγματικότητα όμως γρήγορα έθεσε σε δοκιμασία την υπομονή των εκδρομέων. Η συνεχιζόμενη ανακαίνιση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θηβών κατέστησε αδύνατη την εκεί επίσκεψη και συγχρόνως μάταιη την ξενάγηση στο ιερό των Καβείρων, τα κινητά ευρήματα του οποίου στεγάζονται στο κλειστό Μουσείο.

Ακόμη, η μετάβαση στην περίφημη Μονή Σαγματά προς στιγμινή φάνηκε επίσης να ματαιώνεται, παρά τη γνωστή δεινότητα του οδηγού, κ. Μιλτιάδη, καθώς το μεγάλο πούλμαν αδυνατούσε να υπερβεί το εμπόδιο της παχύρρευστης λάσπης από τα πρόσφατα χιόνια στις κλειστές στροφές του Υπάτου. Ωστόσο, ο επιμένων νικά! Αποφασίζοντας χωρίς δισταγμούς να ανεβούν με τα πόδια ως τη Μονή, οι Φίλοι απόλαυσαν το χειμερινό βοιωτικό τοπίο και ανταμείφθηκαν με την υψηλής ποιότητας αρχιτεκτονική του καθολικού της Μονής του 12ου αι., με τα αξιόλογα μαρμαροθετήματά της και τα μεταβυζαντινά βοηθητικά κτίσματα. Παρά το προχωρημένο της ώρας, η ξενάγηση συνεχίστηκε στην πόλη των Θηβών: στο ναό του Ευαγγελιστή Λουκά και στα ανεσκαμμένα σημεία της περιοχής του, στην περίμετρο των τειχών, στον πύργο των Saint Omer στον περίβολο του Μουσείου. Απαραίτητη ύστερα από όλα αυτά... η γαστρομαργική αποζημίωση σε τοπική ταβέρνα.

Σ.Ι.Α.

Παρατεταγμένοι μπροστά στον περίβολο του Αρχαιολογικού Μουσείου. Στο βάθος ο πύργος των Saint Omer

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

Ενημερωτικό Δελτίο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη

Πλατεία Φιλικής Εταιρείας 15, 106 74 Αθήνα
Τηλ.: 210-7229958, Fax: 210-7298183, E-mail: friendbm@hol.gr
Ώρες Γραμματείας: Δευτέρα-Παρασκευή 9-2 μ.μ.

Συντακτική Επιτροπή:

Διοικητικό Συμβούλιο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη
Υπεύθυνος σύνταξης: Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος
Γραμματεία: Μαριέλλα Τσαλδάρη

Art Director: Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος

Το παρόν τεύχος του Ενημερωτικού Δελτίου εκδόθηκε με την ευγενική χορηγία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η κ. Μάχη Καρανίκη με την ομάδα των Φίλων στο θαυμάσια διαμορφωμένο χώρο του Διπύλου

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Στις 12 Δεκεμβρίου 2007, ημέρα δύσκολη με απεργίες, μια ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε την **έκθεση έργων του El Greco και των μαθητών του στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης**. Είχαμε την τύχη να ξεναγηθούμε από το Διευθυντή του Μουσείου, τον καθηγητή κ. Ν. Σταμπολίδη. Θαυμάσαμε τα έργα του ιδίου του «μαϊστρου» καθώς και των μαθητών του και του γιου του. Σταθήκαμε στην **Προσκύνηση των Ποιμένων**, στο αριστούργημα που βρίσκεται στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης, στη **Μαρία Μαγδαληνή**, έργα του El Greco και τα δύο. Είδαμε δημιουργίες του ρεαλιστή Luis Tristan, μαθητή του,

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, Η Μαρία Μαγδαληνή μετανοούσα (περ. 1577), ελαιογραφία σε πανί, 108x 101, 3εκ. Μουσείο Τέχνης Worcester Massachusetts

και πίνακες του γιου του Emanuele. Ο El Greco ήταν λάτρης των αρχαίων ελληνικών συγγραφέων και συνήθιζε να σημειώνει στα περιθώρια των βιβλίων που διάβαζε. Στην έκθεση είδαμε βιβλία του Ξενοφώντα με ιδιόχειρες σημειώσεις του ζωγράφου, από τη συλλογή του φίλου του Conte Antonio de Covarrubias. Φύγαμε μετά από δύο ώρες με γεμάτα τα μάτια και την ψυχή.

Ρωξάνη Τσιμπιροπούλου

Το Σάββατο 15 Δεκεμβρίου μία ολιγομελής ομάδα Φίλων συγκεντρωθήκαμε για να ξεναγηθούμε στον αρχαιολογικό χώρο του **Κεραμεικού**. Σταθήκαμε τυχεροί διότι –παρά τις αντίθετες προβλέψεις– ο καιρός ήταν πολύ καλός, πράγμα που μας επέτρεψε –εκτός από την επίσκεψη στο Μουσείο– και την περιήγηση σε όλο το χώρο, με τη συνοδεία της εξαιρετικής ξεναγού-αρχαιολόγου κ. Μάχης Καρανίκη. Με σαφήνεια και αμεσότητα μας βοήθησε να κατανοήσουμε τη σημασία του Κεραμεικού στην αρχαιότητα. Ο Κεραμεικός, που κάλυπτε μία έκταση πολύ μεγαλύτερη από το σημερινό ανασκαμμένο χώρο, βρισκόταν ακριβώς έξω από την τειχισμένη πόλη και χρησιμοποιήθηκε ως νεκροταφείο για 1.500 περίπου χρόνια. Το Θεμιστοκλειο τείχος χώρισε τον έσω Κεραμεικό, όπου βρισκόταν το νεκροταφείο, από τον έσω, δηλαδή την οικιστική περιοχή. Εδώ βρισκόταν και το περίφημο Δίπυλο, που οδηγούσε στην

Ακαδημία Πλάτωνος. Εδώ κατέληγε και η Ιερά Οδός από την Ελευσίνα. Έκπληξη νιώθει κανείς βλέποντας ακόμη και σήμερα τα νερά του Ηριδανού να κυλούν κελαρυστά και τον περιβάλλοντα χώρο να καλύπτει ένα απαλό πράσινο χαλί από μολόχες και τριφύλλι, αισιόδοξο μήνυμα στους χαλεπούς για την οικολογία και τον πολιτισμό καιρούς. Αλλά περισσότερη αισιοδοξία μας έδωσε ο Κεραμεικός μετά από την επίσκεψή μας στα κοντινά ταβερνάκια, όπου με ένα ποτηράκι κρασί εντυπώσαμε στις χαρές της ζωής.

Σπύρος Καπώνης

Αν και στην καρδιά του χειμώνα, η Κυριακή της 16ης Δεκεμβρίου μας υποδέχθηκε χαμογελαστή. Η διαδρομή μέχρι την Αυλώνα, στις βορινές παρυφές της Πάρνηθας, ήταν ευχάριστη και στην είσοδο του **Μουσείου Ανδρέα και Λουκίας Ζυγομαλά** μάς περίμενε ο κύριος Παναγιώτης, φύλακας εκεί από το 1962. Η Λουκία Μπαλάνου, από παλιά οικογένεια της Ηπείρου, παντρεύτηκε τον Αντώνη Ζυγομαλά, υπουργό Παιδείας και Δικαιοσύνης, τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα. Στις περιηγήσεις με τον άντρα της στα χωριά της Αττικοβοιωτίας, η Λουκία γνώρισε και αγάπησε τα υπέροχα κεντήματα της περιοχής. Όταν το 1914 το μονάκριβο παιδί τους, ο Ανδρέας, σκοτώθηκε στα 24 χρόνια του πολεμώντας στο Τεπελένι, η Ζυγομαλά έκανε τον πόνο της προσφορά. Δημιούργησε σε όλα τα χωριά σχολές κεντητικής, όπου οι γυναίκες με τη δική της καθοδήγηση ανέγγραφαν τα υπέροχα κεντήματα της ελληνικής φορεσιάς. Με πρωτοποριακή καλαισθησία τα ανέδειξε σε αντικείμενα καθημερινής διακόσμησης, σε τέτοιο βαθμό ώστε το 1925 στη Διεθνή Έκθεση Διακοσμητικής στο Παρίσι να πάρει το πρώτο βραβείο. Πριν πεθάνει το 1947, ίδρυσε στο όμορφο πετροκτιστο εξοχικό της το μικρό μουσείο, όπου ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται με όσα από τα εκατοντάδες κεντήματα διασώθηκαν. Η ξενάγηση ολοκληρώθηκε με τη μετάβαση σε τοπικό ταβερνάκι με πεντανόστιμες λιχουδιές.

Κατερίνα Αγραφιώτη

Από τη γοητεία του πιο λεπτοδουλεμένου και πιο κομψού ίσως κτηρίου της πρωτεύουσας, του **Ιλίου Μελάθρου**, δεν ξέφυγαν ούτε αυτή τη φορά οι Φίλοι, οι οποίοι βρέθηκαν στις 19 Ιανουαρίου στο **Νομισματικό Μουσείο**. Το

Αργυρό δεκάδραχμο Συρακουσών. Νομισματικό Μουσείο, αρ. ενρ. ΒΕ 660/1996 125 (Νικόλαος Καλτσάς) (επιμ.), Αγών, Αθήνα 2004, 185

αριστούργημα του Ερνέστου Τσίλλερ, κτισμένου το 1881 και διακοσμημένου με λεπταίσθητες τοιχογραφίες και οροφολογίες που αναβίωσαν τους πομπηριανούς ρυθμούς και με θέματα εμπνευσμένα πολλές φορές από τον πλούτο των ευρημάτων του Heinrich Schliemann στην Τροία και στις Μυκήνες, στεγάζει σήμερα το μοναδικό στα Βαλκάνια και ένα από τα ελάχιστα διεθνώς μουσεία αφιερωμένα αποκλειστικώς στη νομισματική παραγωγή. Με την εξαιρετική καθοδήγηση της νομισματολόγου-βυζαντινολόγου του μουσείου κ. Γιόρκας Νικολάου, οι παρευρισκόμενοι γνώρισαν τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα των θησαυρών του: διαθέτει 600.000 περίπου νομίσματα (που καλύπτουν τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, τη ρωμαϊκή περίοδο, το Βυζάντιο, το δυτικό Μεσαίωνα και τους νεώτερους χρόνους), σταθμιά, μολυβδόβουλλα, μετάλλια και πολύτιμους λίθους, αλλά και μια πλουσιότατη βιβλιοθήκη εξειδικευμένων εκδόσεων, που πλησιάζει τους 10.000 τόμους. Μια

Οι Φίλοι περιεργάζονται το εξαιρετικά ενδιαφέρον υλικό του μικρού Μουσείου του Μικρασιατικού Ελληνισμού

όαση γνώσης και αισθητικής στο κέντρο της συχνά απωθητικής Αθήνας.

Σ.Ι.Α.

Στις 21 Ιανουαρίου μια ομάδα Φίλων συναντηθήκαμε στο ρολόι του Κυρρήστου στην περιοχή της Ρωμαϊκής Αγοράς, για να επισκεφθούμε το **Παλιό Πανεπιστήμιο** και το **Λουτρό των Αέρηδων**. Ξεναγός μας η κ. Άρτεμις Σκουμπουρδή. Μας μίλησε πρώτα για την Αγορά, που δημιουργήθηκε το 52-51 π.Χ. από τον Ιούλιο Καίσαρα και έπαυσε να λειτουργεί το 267 μ.Χ. με την κάθοδο των Ερουλών στην Αθήνα, για το ρολόι που κτίστηκε τον 1ο αι. μ.Χ. από τον Ανδρόνικο από την Κύρο και λειτουργούσε με ειδικό μηχανισμό ροής των υδάτων. Μετά προχωρήσαμε προς την οδό Θόλου, όπου βρίσκεται η Οικία Κλεάνθους ή Παλιό Πανεπιστήμιο όπως είναι γνωστότερο το κτήριο που αγοράστηκε το 1831 από τους μηχανικούς Στ. Κλεάνθη και Εδ. Σάουμπερτ. Το 1835 στεγάστηκε εκεί το Α' Γυμνάσιο, το οποίο μεταφέρθηκε από την Αίγινα. Το 1836 επιλέχθηκε από το Βασιλέα Όθωνα για να στεγάσει το πρώτο Πανεπιστήμιο του κράτους, το οποίο ιδρύθηκε τον επόμενο χρόνο ως *Οθώνειον Πανεπιστήμιον*. Σε αυτό θα φοιτούσαν 52 φοιτητές και 75 ακροατές (και ο Θ. Κολοκοτρώνης), όλοι άνδρες κάθε ηλικίας και επαγγέλματος. Λειτουργήσε μέχρι το 1841 με 4 Σχολές: Θεολογική, Νομική, Ιατρική και Φιλοσοφική. Από 1987 το κτήριο φιλοξενεί το Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Λουτρό των Αέρηδων («του Αμπίτ Εφέντη») βρίσκεται στην οδό Κυρρήστου. Κτίστηκε ίσως το 1456 και λειτούργησε (με μικρές διακοπές) μέχρι το 1965. Ήταν ένα από τα «τρία ευχάριστα χαμάμια» των Αθηνών κατά τον Εβλιγιά Τσελεμπί (1667) και ήταν μονό, δηλαδή για χρήση από άνδρες και γυναίκες, αλλά σε διαφορετικές ώρες της ημέρας. Από το 1984 έχει παραχωρηθεί στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, το οποίο έχει και την ευθύνη του.

Την έκθεση παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο **Εθνικό Ιστορικό Μουσείο** επισκέφθηκε ομάδα Φίλων στις 23 Ιανουαρίου. Μας υποδέχθηκε και μας ξενάγησε ο κ. Φίλιππος Μαζαράκης, επιμελητής του Μουσείου. Το υλικό της έκθεσης –κυρίως αποτυπώσεις σπιτιών από τη Δυτική Μακεδονία, αλλά και την Ύδρα– διασώθηκε από το Σύλλογο Ελληνική Λαϊκή Τέχνη, του οποίου πρόεδρος ήταν η Ναταλία Μελά, σύζυγος του Μακεδονομάχου Παύλου. Τα σπίτια ήταν ελληνικά, οθωμανικά, βλαχικά, εβραϊκά. Ήταν κατοικίες της υπαίθρου, ορεινές, αρχικώς μονόχωρες και μονώροφες, οι οποίες κατόπιν εξελίχθηκαν και απέκτησαν εξώστες και άλλα στοιχεία: ακόμη, σπίτια αστικά και αρχοντικά, επηρεασμένα από τους σύγχρονους ρυθμούς της Δυτικής Ευρώπης. Από αυτά έχουν διασωθεί και αναστηλωθεί ελάχιστα, όπως στην Καστοριά, τη Σιάτιστα, τη Κοζάνη και την Ύδρα. Μετά την εξαιρετική ξενάγηση φύγαμε με τη πικρία ότι άλλο

Ρωζάνη Τσιμπροπούλου

Εισαγωγή στην ιστορία της πολύπαθης Αθήνας και των μνημείων της ανά τους αιώνες στην είσοδο της Ρωμαϊκής Αγοράς

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

Στην είσοδο του Κήπου Διομήδους με τον κ. Α. Σταματόπουλο

ένα κεφάλαιο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς έχει σχεδόν χαθεί.

Στις 30 Ιανουαρίου μια ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε το **Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος** στη Μαρίνα Ζέας και ξεναγηθήκαμε από την εξαιρετική αρχαιολόγο-βυζαντινολόγο κ. Ιωάννα Μερμπίλη. Το Μουσείο, αν και ιδρύθηκε το 1949, εγκαινιάστηκε μόλις το 1970. Από τα πρώτα εκθέματα που είδαμε, οι κερκυραϊκές *παπυρέλλες*, που μπορούσαν να μεταφέρουν οψιανό από τη Μήλο στην Πελοπόννησο φτάνοντας ως την Ιταλία με ευνοϊκές καιρικές συνθήκες, και το αριστούργημα της ελληνικής ναυπηγικής, η αθηναϊκή *τριήρης* του 5ου π.Χ. αι., με 170 κουπιά. Ακόμη, περιεργαστήκαμε το γαλλικό φάρο της Αλεξάνδρουπολης του 1881, ένα βυζαντινό δρόμωνα, τον Κένταρχο, που εκτόξευε το υγρόν πυρ, βενετσιάνικες γαλέρες, τη *galera capitana* του 17ου αι., εξέλιξη της οποίας ήταν η ψαριανή *γαλιότα*. Επισκεφθήκαμε την αίθουσα Αρ. Ωνάση, με την περίφημη συλλογή των «κοκάρινων πλοίων», έργων των αιχμαλώτων των ναπολεοντειών πολέμων από κόκαλα από το φαγητό τους συγκολλημένα με γάλα. Είδαμε το *μπρίκι* «Άρης» του Αναστ. Τσαμαδού, τα πυρπολικά με τους δύο πάτους για τα εύφλεκτα υλικά, την «Καρτερία», το εθνικό πολεμικό πλοίο του 1825· επίσης, τους πίνακες των εικαστικών ανταποκριτών Χατζή και Γεραλή από τους Βαλκανικούς Πολέμους, τη συλλογή παρασήμων, το ομοίωμα ατμομηχανής που δώρισε η τ. Πρόεδρος της Βουλής κ. Α. Ψαρούδα-

Μπενάκη. Φύγαμε από το Μουσείο μετά από δύο ώρες, με τη σκέψη ότι πρέπει να το ξαναεπισκεφθούμε.

Ρωξάνη Τσιμπροπούλου

Ευχάριστη έκπληξη και συγχρόνως οδυνηρή υπενθύμιση αποτέλεσε για την ομάδα των μελών η επίσκεψη στο **Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλιώ Χαϊδεμένον»** στη Νέα Φιλαδέλφεια στις 16 Φεβρουαρίου. Τυπική περίπτωση επίμονου ανθρώπου, που γνωρίζει ότι πράττει το ορθό, η Φιλιώ Χαϊδεμένου, γεννημένη το 1899 στα Βουρλά της Ερυθραίας, επέζησε των φοβερών δεινών της Μικρασιατικής Καταστροφής –μόνη σχεδόν από όλη την οικογένειά της– και εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα. Με σταθερή πίστη στη διαχρονική αξία της ύπαρξης πνευματικού φορέα για τη διαφύλαξη της μικρασιατικής κληρονομιάς, κατόρθωσε στο τέλος της μακρύτατης ζωής της (γεφύρωσε τρεις αιώνες πεθαίνοντας το 2007) να ιδρυθεί με κάθε επισιμότητα η επανέκθεση των ενθυμημάτων του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας στο Μουσείο που φέρει το όνομά της. Το πρωτογενές υλικό (αντικείμενα που δώρισαν Μικρασιάτες από όλη την Ελλάδα και από χώρες του εξωτερικού, φωτογραφίες, κείμενα, έγγραφα) παρουσιάζεται σε εύληπτες –αλλά συχνά περιορισμένης έκτασης– θεματικές ενότητες.

Σ.Ι.Α.

Το Σάββατο 23 Φεβρουαρίου επισκεφθήκαμε το **μουσείο του ποιητή Γεωργίου Δροσίνη** στην Κηφισιά. Στεγάζεται σε ένα παλιό αποκατεστημένο διώροφο

σπίτι, όπου έζησε τα τελευταία 15 χρόνια της τόσο παραγωγικής ζωής του ο δημιουργός της «Αμυγδαλιάς» και το οποίο είχε ονομάσει *Αμυγδαλιά*. Ξεναγηθήκαμε στις γεμάτες βιβλία, προσωπικά αντικείμενα, φωτογραφίες και ατέλειωτες αναμνήσεις του τρυφερού ποιητή αίθουσες. Μέσα από τα εκθέματα αναδεικνύεται μία λιγότερο γνωστή πτυχή του Δροσίνη, ο οποίος εκτός από τα πεζά και τα ποιήματά του άφησε σπουδαίο έργο με βασικό άξονα την παιδεία και τη λαογραφία. Το προσωπικό του Μουσείου, υπό την καθοδήγηση της γεμάτης ενθουσιασμό και αγάπη διευθύντριάς του, κυρίας Ελένης Βαχάρη, ζωντανεύει στις ξεναγήσεις με τον πιο παραστατικό και ενημερωμένο τρόπο τη ζωή και τις ακάματες προσπάθειες του Δροσίνη για την προαγωγή και το σεβασμό της ελληνικής γλώσσας και παράδοσης. Η επίσκεψη συμπληρώθηκε με ένα ευφάνταστο και πρωτότυπο παιχνίδι γύρω από την εποχή του ποιητή και έναν πλουσιότατο γευστικό επίλογο.

Κατερίνα Αγραφιώτη

Στο **Βοτανικό Κήπο Διομήδους** βρέθηκαν και πάλι οι Φίλοι στις 8 Μαρτίου. Με την απολαυστική ξενάγηση του διδάκτορος Οικολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος κ. Λευτέρη Σταματόπουλου, οι συμμετέχοντες πληροφορήθηκαν για τη σημαντικότερη δωρεά του ξέυγου Αλέξανδρου και Ιουλίας Διομήδους προς το έθνος, χάρις στην οποία κατέστη εφικτή η δημιουργία του μεγαλύτερου βοτανικού κήπου της χώρας. Ο σχεδιασμός του, έργο του 1961, οφείλεται στην καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Βερολίνου Η. Hammerbacher. Στον Κήπο, όπου συνδυάζονται με άριστο τρόπο το εκπαιδευτικό έργο, η επιστημονική έρευνα, η προστασία σπάνιων ή απειλούμενων ειδών και ο περίπατος σε ειδικά για τα αθηναϊκά δεδομένα περιβάλλον, συγκεντρώνονται σήμερα περίπου 2.500 είδη φυτών από την Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ στον (ατυχώς μη επισκέψιμο) χώρο της φυτοθήκης (herbarium) φυλάσσονται περισσότερα από 10.000 αποξηραμένα είδη. Παρά τις καταστροφές που υπέστη από την πρόσφατη σύντομη αλλά σφοδρή χιονόπτωση και τις εξαιρετικά χαμηλές θερμοκρασίες εκείνων των ημερών, ο Κήπος διατηρεί τον πλούτο του και τη σαγήνη που πάντοτε ασκεί το φυτικό βασίλειο στον άνθρωπο –και μάλιστα στον κάτοικο μιας πόλης με τόσο εμφανή έλλειψη πρασίνου.

Σ.Ι.Α.

Vincenzo Lanza, Το Ολυμπίο με την Ακρόπολη στο βάθος (1888). Υδατογραφία, 35 x 54 εκ., Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών (Ίδρυμα Βούρου-Ενταξία) αρ. ευρ. πνε 103

Η επίσκεψη των Φίλων στο **Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών (Ίδρυμα Βούρου-Ενταξία)** πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 26 Μαρτίου. Η ξενάγηση στους χώρους του Μουσείου έγινε από τον επιμελητή του Μουσείου κ. Σταύρο Αρβανιτόπουλο, ο οποίος μας παρουσίασε την ιστορία της πόλης των Αθηνών μέσα από εκθέματα που καλύπτουν τη μακρά περίοδο από την παράδοση στους Φράγκους το 1204 ως την ανακήρυξή της ως πρωτεύουσας του νέου Ελληνικού Κράτους, με έμφαση στα χρόνια της βασιλείας του Όθωνος και του Γεωργίου Α'. Το Μουσείο στεγάζεται σε δύο σημαντικά κτήρια των Αθηνών, στις οικίες του Σταματίου Δεκόξη-Βούρου (πρώτο ανάκτορο των Αθηνών) και του γιου του, Κωνσταντίνου (τυπική μεγαλοαστική κατοικία του β' μισού του 19ου αι.).

Ανθή Βαλσαμάκη

Το **Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β.Μ. Θεοχαράκη**, που βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας, οργάνωσε έκθεση των έργων του περίφημου ζωγράφου Σπύρου Παπαλουκά. Οι Φίλοι είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν την εξαιρετική αυτή έκθεση, που περιλαμβάνει 200 και πλέον έργα, στις 5 Απριλίου και να ξεναγηθούν από τον επιμελητή της, κ. Τάκη Μανρωτά. Τα έργα που εκτίθενται αποκαλύπτουν το εύρος των πλούσιων εικαστικών κατακτήσεων του μεγάλου δημιουργού από το 1915 έως το 1956. Στη συνέχεια η έκθεση θα μεταφερθεί στην Κωνσταντινούπολη. Οι Φίλοι έφυγαν ενθουσιασμένοι

από την καταπληκτική ξενάγηση και τη θαυμάσια έκθεση.

Λένα Χατζηπέτρου

Στις 16 Απριλίου επισκεφθήκαμε το **Μουσείο Ηρακλειδών**, που στεγάζεται σε δυο πανέμορφα, ενωμένα μεταξύ τους, κτήρια του 1898 στο Θησείο, για να δούμε την έκθεση: **Ο Toulouse Lautrec και η Belle Époque στο Παρίσι και την Αθήνα**. Ο Henri de Toulouse-Lautrec γεννήθηκε το 1864 στο Αμπλί. Το 1885 εγκαταστάθηκε στη Μονμάρτρη, οπότε η ζωγραφική του επηρεάστηκε από τη νυχτερινή της ζωή: έγινε γνωστός από τα έργα του που απεικονίζουν σκηνές από καμπαρέ, θέατρα, αίθουσες χορού

και πορνεία. Παρουσίαζε τη ζωή όπως ήταν, με αντικειμενικότητα και χιούμορ. Έφτιαχνε τα πορτραίτα όχι μόνο των ανθρώπων που συναντούσε στις νυχτερινές του περιπλανήσεις, αλλά και των φίλων του και των ανθρώπων της εργατικής τάξης του Παρισιού. Ο λιτός τρόπος της ζωγραφικής του εκφραζόταν τέλεια με τη λιθογραφία, αδιαφορούσε για τη λεπτομέρεια και εστίαζε στη δύναμη της γραμμής, απεικονίζοντας απλά και εύγλωττα το χαρακτήρα των μοντέλων του. Το 1891 έφτιαξε μια έγχρωμη αφίσα για λογαριασμό του καμπαρέ *Moulin Rouge*, που τον έκανε διάσημο μέσα σε μια νύχτα (χορεύτρια *La Goulue*). Έφτιαξε συνολικά στη ζωή του 30 αφίσες, αλλά εικονογράφησε και θεατρικά προγράμματα, εξώφυλλα βιβλίων, μενού, προσκλήσεις και παρτιτούρες. Το έργο του φέρει βαθύτατες επιρροές από τον Edgar Degas και την ιαπωνική χαρακτική, καθώς και από τα νέα καλλιτεχνικά κινήματα της εποχής του (κυρίως το ιμπρεσιονιστικό). Καταβεβλημένος από τις καταχρήσεις (αλκοόλ) και τη μακρόχρονη ασθένεια (σύφιλη), πέθανε νεότερος το 1901 στο Malrome. Τη σύγχρονη με τον Toulouse-Lautrec καλλιτεχνική κίνηση στην Αθήνα εκπροσωπούν εκθέματα όπως μια αφίσα του Ν. Γύζη για τα τσιγάρα Παπαστάθη, καθώς και ένα έργο του Παύλου Μαθιόπουλου (*Η οδός Πανεπιστημίου*), έργα της Belle Époque στην πρωτεύουσα. Σε αυτή την εξαιρετική έκθεση μάς ξενάγησε για περισσότερο από δύο ώρες, με μοναδικό τρόπο, η ιστορικός τέχνης κ. Μαρία Αγγελή, η

H. de Toulouse-Lautrec, Divan Japonais (1893), 80,8 x 60,8 εκ.

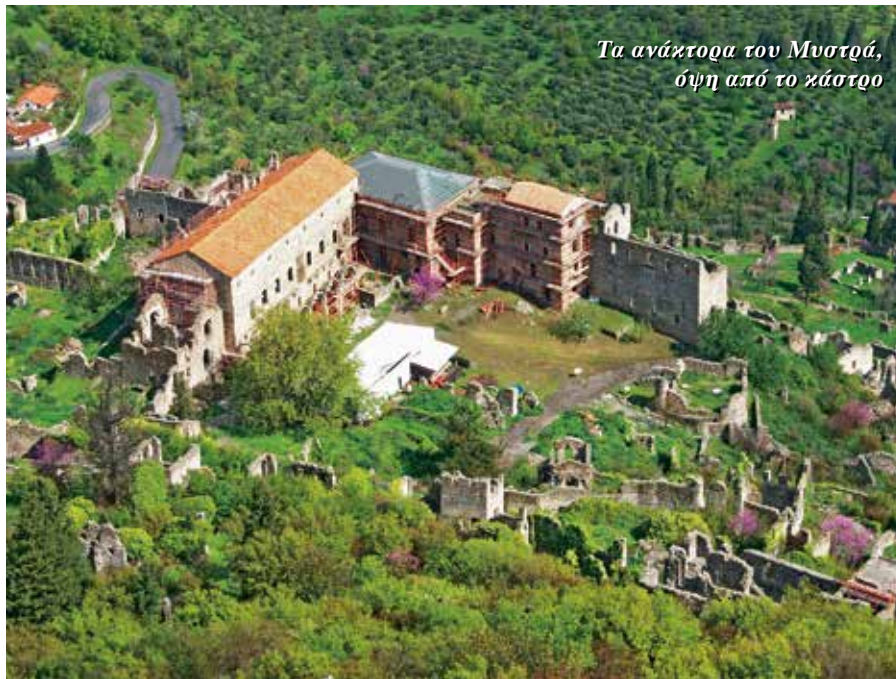

H. de Toulouse-Lautrec, Babylone d'Allemagne (1894), 120 x 84,5 εκ.

οποία δεν παρέλειψε να μας δείξει και τις παλαιότερες εκθέσεις του Vassarely και του Escher, τις περίφημες *Μεταμορφώσεις*, που βρίσκονται ακόμη στο Μουσείο. Φύγαμε όλοι ενθουσιασμένοι.

Γιάννης Δρίβας

Μία ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε το Σάββατο, 10 Μαΐου, το **Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής - Ίδρυμα Οικογένειας Γ. Ψαροπούλου** που στεγάζεται σε ένα νεοκλασικό κτήριο του 1875, στον Κεραμεικό. Το Κ.Μ.Ν.Κ. ιδρύθηκε το 1987 από την κ. Μπέττυ Ψαροπούλου, με βασικό πυρήνα τη συλλογή αντικειμένων, φωτογραφιών και αρχαιικού υλικού που συγκέντρωσε η ίδια στη διάρκεια της πολύχρονης έρευνάς της στην Ελλάδα. Οι Φίλοι είχαμε την τύχη να ξεναγηθούμε στο χώρο από την ίδια την κ. Ψαροπούλου, η οποία μας αφηγήθηκε με γλαφυρό τρόπο την ιστορία της κεραμικής τέχνης. Το Ίδρυμα είναι ένας μουσειακός, ερευνητικός και εκπαιδευτικός οργανισμός, με κύριο στόχο τη διάσωση της γνώσης γύρω από την ελληνική χρηστική κεραμική των νεώτερων χρόνων. Στη συλλογή του Κ.Μ.Ν.Κ. συγκαταλέγονται πάνω από 5.000 πήλινα αντικείμενα, όπως χρηστικά κεραμικά, έργα επώνυμων δημιουργών, κεραμικά από τη Μικρά Ασία, τη Θράκη, τις βαλκανικές και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και εργαλεία. Στη μόνιμη έκθεση περιλαμβάνεται αίθουσα εισαγωγής στην παραδοσιακή κεραμική και εργαστήριο κατασκευής αγγείων, όπου παρουσιάζεται η παραδοσιακή ελληνική κεραμική, με

Τα ανάκτορα του Μυστρά, όψη από το κάστρο

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

τη βοήθεια εποπτικού υλικού, αναπαραστάσεων εργαστηρίων και άλλων εκθεμάτων. Ο επισκέπτης αποκτά μία ζωντανή εικόνα της κεραμικής τέχνης και αντλεί πληροφορίες με ζωντανό και εύληπτο τρόπο για τις τεχνικές κατασκευής, τους τύπους και τις χρήσεις των αγγείων και γενικότερα την αγγειοπλαστική δραστηριότητα.

Απόστολος Βερβέρογλου

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Την Τετάρτη 5 Μαρτίου ο υπογράφων ανέλυσε στο αμφιθέατρο του κτηρίου της Κουμπάρη το θέμα: **«Ανάκτορα**

στις έδρες των ηγεμόνων του υστεροβυζαντινού κόσμου: Κωνσταντινούπολη, Μυστρά, Άρτα, Τραπεζούντα». Παρουσιάστηκαν τα ιστορικά στοιχεία και τα βασικά κατασκευαστικά, μορφολογικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά των σωζόμενων σήμερα ανακτορικών συγκροτημάτων στις έδρες του κατακερματισμένου βυζαντινού κόσμου κατά την περίοδο μεταξύ των δύο αλώσεων (1204-1453) στη Βασιλεύουσα, το μικρασιατικό (Νύμφαιο, Τραπεζούντα) και τον ελλαδικό (Άρτα, Μυστράς) χώρο. Ακόμη, έγινε μια απόπειρα αποκατάστασης της λειτουργίας τους με βάση τις γραπτές πηγές της

Αλέξανδρος Τομπάζης

Ο ναός της Αγίας Τριάδας στο προσκύνημα της Fatima (Πορτογαλία), Α' βραβείο σε διεθνή διαγωνισμό, έργο του Αλ. Τομπάζη και των συνεργατών του

Εφαρμογή των αρχών της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής σε δημόσιο κτήριο

Η Πηγή Λυκούδη και η ορχήστρα επί σκηνής

περιόδου, τις δημοσιευμένες μελέτες των σύγχρονων ερευνητών και την ερευνητική εργασία του ομιλητή, ενώ προβλήθηκαν πολυάριθμες διαφάνειες (χάρτες και τοπογραφικά, φωτογραφίες, σχέδια, αναπαραστάσεις των σημαντικών αυτών κτισμάτων), προκειμένου να αναδειχθεί ο πλούτος των επιμέρους στοιχείων τους, αλλά και η σχέση τους με τα ομοειδή οικοδομήματα των πρώιμων και των μεσοβυζαντινών χρόνων.

Ένας από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες της χώρας μας, με 45 χρόνια συνεχούς δημιουργικής παρουσίας στον ελλαδικό και το διεθνή χώρο, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων, ο κ. Αλέξανδρος Τομπάζης, παρουσίασε στις 17 Μαρτίου στο αμφιθέατρο του κτηρίου της Πειραιώς το θέμα: «**Τι και γιατί βιοκλιματική αρχιτεκτονική**». Ο ομιλητής κατέστησε σαφή τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής των αρχών του βιοκλιμα-

τικού σχεδιασμού σε κτήρια δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα, τις οικονομικές παραμέτρους της οικοδόμησης νέων ή της προσαρμογής υφισταμένων κτισμάτων σε αυτές, την εμπειρία που αποκτήθηκε στη χώρα μας από τη δεκαετία του 1980 –οπότε ξεκίνησε το ενδιαφέρον ορισμένων πρωτοπόρων αρχιτεκτόνων– ως σήμερα, που παρουσιάζεται ολοένα αυξημένο ποσοστό κατασκευών με μερική ή ολική εφαρμογή αυτών των ιδεών, αλλά και την πραγματική διάσταση της συμβολής των σχετικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σ.Ι.Α.

ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

Τη νέα πεντηκονταετία δράσης μας σηματοδότησε η μουσική εκδήλωση με τίτλο: **Οι γειτονιές των Ποιητών**, με συνθέσεις της Πηγής Λυκούδη, που οργανώθηκε στο κατάμεστο αμφιθέατρο του κτηρίου της Πειραιώς την

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Στις Δραστηριότητες των Φίλων του προηγούμενου τεύχους (Β'/ 2007, σ. 6-7) αναφέρθηκε εκτενώς μόνο η ξενάγηση της 26ης Σεπτεμβρίου στην **Εθνική Γλυπτοθήκη** στου Γουδή. Την πρώτη ομάδα, που επισκέφθηκε την έκθεση Γ. Χαλεπά δύο ημέρες νωρίτερα, ξενάγησε η Διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης κ. Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, την οποία οι Φίλοι ευχαριστούν και από τη θέση αυτή.

Τετάρτη 27 Φεβρουαρίου. Στην αφιερωμένη στα 65 χρόνια από το θάνατο του Κωστή Παλαμά βραδιά ακούστηκαν τραγούδια σε στίχους του μεγάλου ποιητή, καθώς και των Οδυσσέα Ελύτη, Δευτέρη Παπαδόπουλου και Γιάννη Π. Ιωαννίδη. Η εκδήλωση χαρακτηρίστηκε από επιτυχία και η κ. Λυκούδη απέσπασε επαινετικά σχόλια για την αμεσότητα, την ποιότητα και την ευαισθησία που την χαρακτηρίζει. Τη συνανλία προλόγισε η Πρόεδρος, κ. Λένα Χατζηπέτρου. Τα τραγούδια ερμήνευσαν ο Αλέξανδρος Χατζής, η Αγνή, ο Ηρακλής Ζάκκας, η Πένυ Ξενάκη, ο Νίκος Καρακαλάκης και η Αμμέρισσα Φτούλη. Τους ερμηνευτές πλαισίωσε πενταμελής ορχήστρα με τη συνθέτρια στο πιάνο, την απαγγελία ανέλαβε ο Δημοσθένης Αμπράζης, ενώ συμμετείχε και ο Δημήτρης Σπαθής.

Απόστολος Βεβέργογλου

ΠΙΤΤΑ

Πιστοί πάντοτε στο ραντεβού των πρώτων ημερών του νέου έτους, οι Φίλοι οργάνωσαν και φέτος την παραδοσιακή κοπή της πίττας στο Εστιατόριο της Πειραιώς 138 στις 16 Ιανουαρίου. Με μεγάλη συμμετοχή, το γνωστό παλμό, μουσική επένδυση από το ζεύγος Ανδρουλακάκη, θελκτικότατο όπως πάντοτε μπουφέ από τον κ. Τάκη Χριστοφιλέα και τους άξιους συνεργάτες του, διάχυτη εορταστική διάθεση και πανηγυρική ατμόσφαιρα, η βραδιά αποτέλεσε ένα ωραιότατο καλωσόρισμα της νέας χρονιάς. Με την ευκαιρία δε της κοπής της πίττας παρέμεινε ανοικτή και η έκθεση: **Νίκος Εγγονόπουλος. Είμαι ζωγράφος και ποιητής**, που φιλοξενείτο στους εκθεσιακούς χώρους του ισόγειου.

Σ.Ι. Α.

Χάρις Ακριβιάδης

Το Διοικητικό Συμβούλιο αναμένει την κοπή της πίττας και τον τυχερό της χρονιάς!

ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

Στις 27 Μαΐου παρουσιάστηκε στο ευρύ κοινό η δράση του Τμήματος Τεκμηρίωσης του Μουσείου μετά την ένταξή της στο γνωστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Γ' Κ.Π.Σ. Κοινωνία της Πληροφορίας. Το έργο παρουσίασαν οι βασικοί συντελεστές: Μαρία Θρουβάλα, Ιφιγένεια Διονυσιάδου, Ζωή Μεταξιώτου, Νικολέττα Μέντη, Χρυσάνθη Κοντάκη, Πλάτων Μαυρομούστακος.

Η ιστοσελίδα παρουσίασης του Κτηρίου της οδού Πειραιώς

Η πολύχρονη και πολύπλευρη εργασία απέδωσε καρπούς σε τρία διαφορετικά πεδία: στη συγκρότηση εργαστηρίου για τη φωτογράφιση, ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση 25.000 αντικειμένων, την παραγωγή δύο πολύγλωσσων ηλεκτρονικών εκδόσεων και τη ριζική ανανέωση του διαδικτυακού τόπου του Μουσείου.

Οργανώθηκε Ενιαίο Σύστημα Τεκμηρίωσης και Διαχείρισης των Συλλογών και των Φωτογραφικών Αρχείων, με στόχο την τεκμηρίωση (ιστορικό απόκτησης, περιγραφή, χρονολόγηση, βιβλιογραφία, σύνδεση με ιστορικά γεγονότα και με σχετικά αντικείμενα, συντήρηση και ασφάλιση, φωτογραφική και άλλη αποτύπωση, δημιουργία καταλόγων προσώπων, ιδρυμάτων, όρων) και διαχείρισή τους (έκθεση, αποθήκευση, άλλες χρήσεις) και τη δημιουργία βάσης δεδομένων για χορηγούς, ποικίλους συνεργάτες, εκθέσεις. Η όλη διαδικασία, η οποία ακολουθεί διεθνή πρότυπα εκμεταλλευόμενη και τη συσσωρευμένη εμπειρία δεκαετιών καλής πρακτικής, διευκολύνει όλους τους εμπλεκόμενους (επιμελητές του Μουσείου, διαχειριστές του διαδικτυακού του τόπου, ερευνητές), τη συνεργασία με ομοειδή πνευματικά ιδρύματα, καθώς και την παραγωγή εντύπων και αντιγράφων.

Με την ώθηση που προσέφερε στην ψηφιοποίηση αρχείων και συλλογών η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργήθηκαν δύο εφαρμογές πολυμέσων. Η Αθήνα μέσα από τα μάτια των περιηγητών: 17ος-19ος αιώνας, βασίστηκε αφ' ενός στον πλούτο των απεικονίσεων της πόλης που διαθέτει το Τμήμα Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων και αφ' ετέρου στον εντυπωσιακό όγκο περιηγητικών κειμένων που φυλάσσονται στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου. Το σύνολο των πληροφοριών εντάσσεται σε τέσσερις ενότητες: α. Η Αθήνα από το 15ο ως το 19ο αι., β. Τα μνημεία που συχνότερα απεικόνισαν οι περιηγητές, γ. Χρονολόγιο της Αθήνας, δ. Η Ευρώπη της

εποχής των περιηγητών. Η δεύτερη εφαρμογή, με τίτλο: Αρχαίο δράμα και σύγχρονη σκηνογραφία, συνιστά το αποτέλεσμα ευρύτατης ερευνητικής εργασίας. Συγκεντρώθηκαν περισσότερα από 1.000 κριτικά σημειώματα, το σχετικό με το θέατρο πλούσιο υλικό του Μουσείου (προσχέδια, μακέτες και σκηνικά, κοστούμια, μάσκες, αφίσες, προγράμματα, φωτογραφίες, ηχογραφημένα και κινηματογραφημένα ντοκουμέντα), στοιχεία από πολυάριθμα αρχεία κρατικά και ιδιωτικά, βιογραφικά σημειώματα και προσωπικές μαρτυρίες των σημαντικότερων νεοελλήνων εικαστικών που ασχολήθηκαν με το αρχαίο δράμα.

Ύστερα από αξιολόγηση της πορείας της ιστοσελίδας του Μουσείου από το 2000 που εγκαινιάστηκε έως σήμερα και έχοντας πλέον ως βάση το Ενιαίο Σύστημα Τεκμηρίωσης και Διαχείρισης, επιτεύχθηκε η πλήρης αναδιοργάνωση του διαδικτυακού τόπου και ο θεαματικός εμπλουτισμός του, με αποτέλεσμα να καταστεί ο μεγαλύτερος στην Ελλάδα στο χώρο του πολιτισμού. Μέσω αυτού είναι προσίτο στους ενδιαφερομένους (στα ελληνικά, αγγλικά, ισπανικά) μεγάλο μέρος των συλλογών και των αρχείων, καθώς και το σύνολο της Βιβλιοθήκης, το ιστορικό του Μουσείου και των κτηρίων του, οι εκδόσεις και οι εκδηλώσεις (με καθημερινή ενημέρωση), η εικονική περιήγηση στους χώρους των κτηρίων της Κουμπάρη, της Πειραιώς και του Ισλαμικού Μουσείου, αλλά και η διάθεση των προϊόντων των Πωλητηρίων.

Το αποτέλεσμα της όλης προσπάθειας δικαιώνει την πληθνή ομάδα των συντελεστών και συνεργατών και καθιστά και σε αυτόν τον τομέα πρωτοπόρο το Μουσείο όχι μόνο σε ελληνικό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Σ.Ι.Α.

Βασική οθόνη της εφαρμογής: Αρχαίο Δράμα και Σύγχρονη Σκηνογραφία

Η ιστοσελίδα της online παρουσίασης των συλλογών του Μουσείου

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΓΚΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΚΡΙΕΖΩΤΟΥ

Ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας είναι ο σημαντικότερος εκπρόσωπος στη ζωγραφική της λεγόμενης «Γενιάς του '30». Με σπουδές και εκθέσεις στην Αθήνα και το Παρίσι της δεκαετίας του 1920 και του 1930 και με πρώτη αναγνώριση του έργου του από τους σημαντικότερους τεχνοκριτικούς της εποχής του, είναι ο πρώτος που θα εισαγάγει το ιδίωμα του κυβισμού στην Ελλάδα, προσπαθώντας να περάσει τα μοντερνιστικά ρεύματα στην ελληνική ζωγραφική και να τα συγχωνεύσει με μορφολογικά στοιχεία της παράδοσης.

Το εργαστήριο του
καλλιτέχνη (1996)

Κ. Μανώλης

Στα πολλά βιογραφικά σημειώματα που έχουν δημοσιευθεί, αναφέρονται οι πρώτες σπουδές στην Αθήνα δίπλα στον Παρθένι, στη συνέχεια η παραμονή του στο Παρίσι (1922-1934) και οι σπουδές του με δασκάλους το Δ. Γαλάνη και το R. Bissiere, καθώς και οι ατομικές εκθέσεις που διοργανώνονται σε γνωστές γκαλερί της γαλλικής πρωτεύουσας. Στο Παρίσι γίνεται και η γνωριμία του νεαρού ζωγράφου με σημαντικούς εκπροσώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών. Συναναστρέφεται, στα χρόνια που ζει εκεί, προσωπικότητες όπως οι: G. Braque, H. Matisse, H. Laurens, F. Leger, A. Ozenfant, Le Corbusier.

Με την επιστροφή του στην Αθήνα αρχίζει νέα περίοδος δημιουργίας και εκθεσιακής δραστηριότητας, που θα συνεχιστεί για αρκετές δεκαετίες έκτοτε, με τον καλλιτέχνη να ζει και να εργάζεται ανάμεσα στην Ελλάδα, το Παρίσι και το Λονδίνο.

Το πλούσιο έργο του Γκίκας, εκτός από τους ζωγραφικούς πίνακες, περιλαμβάνει γλυπτά, σχέδια, σκηνικά και κοστούμια για το θέατρο, χαρακτικά, αλλά και ένα σοβαρό συγγρα-

φικό έργο, που συνίσταται σε δοκίμια περί τέχνης και αισθητικής, αλλά και σε λογοτεχνικά έργα. Ας μην ξεχνάμε ότι επί 30 χρόνια ο Γκίκας υπήρξε καθηγητής στην Έδρα Σχεδίου της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Ανάμεσα στις πολλές διακρίσεις άλλωστε συγκαταλέγεται και η εκλογή του το 1973 ως μέλους της Ακαδημίας Αθηνών και η αναγόρευση σε επίτιμο διδάκτορα των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης (1982) και Αθηνών (1991). Το 1992 εκλέγεται μέλος της Royal Academy of Arts του Λονδίνου.

Ο Χατζηκυριάκος-Γκίκας ανήκε σε μια γενιά ευπατριδών που πλέον έχει εκλείψει. Το 1986 δωρίζει 46 πίνακές του στην Εθνική Πινακοθήκη, και το 1989 κληροδοτεί στο Μουσείο Μπενάκη το σύνολο της προσωπικής του συλλογής, μαζί με το κτήριο της οδού Κριεζώτου 3, όπου στεγάζεται το σπίτι και το εργαστήριό του. Το διατηρητέο κτήριο, χαρακτηριστικό δείγμα της αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου, κτίστηκε το 1934 από τον Κωνστ. Κιτσίκη. Το 1956 ο Ν. Χ. Γκίκας πρόσθεσε τον τελευταίο (6ο) όροφο και παράλληλα διαμόρφωσε τον 5ο με δικά του σχέδια και με τη βοήθεια των αρχιτεκτό-

νων Αντ. Κιτσίκη και Αλ. Παπαγεωργίου, μαθητών του στο Πολυτεχνείο. Η διώροφη κατοικία και εργαστήριο διαρρυθμίζεται εσωτερικά με τσιμεντένιους κίονες, παραστάδες και κτιστά έπιπλα, ενώ οι επιφάνειες των τοίχων επενδύονται με διάτρητους τσιμεντόλιθους και τούβλα σε πρωτότυπους συνδυασμούς. Αρκετοί ορθοστάτες στους τοίχους ζωγραφίστηκαν από το Γκίκα σε απομίμηση μαρμάρου, όπως επίσης και οι επιφάνειες ορισμένων επίπλων.

Όσον αφορά το περιεχόμενο του οικήματος, εκτός από τα έργα τέχνης στη δωρεά στο Μουσείο Μπενάκη περιλαμβάνονταν και ο συνολικός εξοπλισμός του σπιτιού· ακόμη, τα έπιπλα από το ιστορικό σπίτι των Γκίκα στην Ύδρα. Η καλλιτεχνική συλλογή της δωρεάς αποτελείται από 120 ελαιογραφίες, 4.000 σχέδια, 100 γλυπτά, πολλά χαρακτηριστικά, ενώ το περιεχόμενο της Πινακοθήκης συμπληρώνουν το αρχείο και η βιβλιοθήκη του ζωγράφου.

Το Μουσείο Μπενάκη δημιουργεί έτσι την Πινακοθήκη Γκίκα, ένα σημαντικό μονογραφικό Μουσείο, και αναλαμβάνει την ενδελεχή καταγραφή, τεκμηρίωση και φωτογραφική αποτύπωση των αντικειμένων της δωρεάς, συστήνοντας το πρώτο πλήρες καταγεγραμμένο αρχείο έλληνα εικαστικού καλλιτέχνη. Συστηματικά επίσης γίνεται η αποδελτίωση και ταξινόμηση των εγγράφων του προσωπικού αρχείου του Γκίκα.

Το κυρίως δυναμικό της Πινακοθήκης Γκίκα αποτελείται από την Ιωάννα Προβίδη, διδάκτορα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, την Ιωάννα Μωραΐτη, απόφοιτη του τμήματος Ευρωπαϊκού Πολιτισμού του Ανοικτού Πανεπιστημίου, και τον ερευνητή Νίκο Π. Παΐσιο. Συνάδελφοι του Μουσείου Μπενάκη έχουν κατά καιρούς ασχοληθεί με θέματα της ειδικότητάς τους, όπως η Πίτσα Τσάκωνα με την καταγραφή της βιβλιοθήκης και ο Αλέκος Ζάννας με την ταξινόμηση του αρχείου. Επίσης, έχουν εργαστεί εθελοντικά φοιτητές και πτυχιούχοι της Ιστορίας της Τέχνης.

Η Πινακοθήκη λειτουργήσε χωρίς διακοπή από τον Απρίλιο του 1991, οπότε έγιναν και τα επίσημα εγκαίνια με τον ίδιο το Χατζηκυριάκο-Γκίκα και με την παρουσία του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλή, μέχρι το Σεπτέμβριο του 2001. Έκτοτε η έκθεση παρέμεινε κλειστή, ενώ οι υπηρεσίες στεγάστηκαν στο Μέγαρο Σπέντζα, στην οδό Κουμπάρη 2. Το εξώροφο κτήριο της Κριεζώτου εκκενώθηκε, προκειμένου να γίνουν οι εργασίες επισκευής και ανάπλασής του. Το έργο εντάχθηκε στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (2000-2006), και την αρχιτεκτονική μελέτη ανέλαβε ο Παύλος Καλλιγιάς.

Σκοπός του Μουσείου Μπενάκη ήταν να δημιουργηθεί ένα ανεξάρτητο παράρτημα, κέντρο της σύγχρονης ελληνικής τέχνης, αφιερωμένο στο Ν. Χ. Γκίκα και στους έλληνες καλλιτέχνες της γενιάς του. Έτσι, ο 5ος και ο 6ος όροφος, με την οικία και το ατελιέ του Γκίκα, παραμένουν ακριβώς όπως είχαν στην αρχική τους μορφή, διασώζοντας τις αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις και την εσωτερική διακόσμηση που είχαν γίνει από τον ίδιο το ζωγράφο. Ο εκθεσιακός χώρος (Πινακοθήκη) του 4ου ορόφου διπλασιάζεται, ώστε να περιλάβει τα έργα του Ν. Χ. Γκίκα. Οι υπόλοιποι όροφοι, που ενοποιήθηκαν για τις εκθεσιακές και λειτουργικές ανάγκες, θα στεγάσουν μόνιμη έκθεση αφιερωμένη στη γενιά του '30 και βιβλιοθήκη σχετική με τις εικαστικές τέχνες επίσης, χώρο πολλαπλών χρήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ενώ στο ισόγειο του κτηρίου θα λειτουργήσει πωλητήριο. Υπολογίζεται ότι το κτήριο θα παραδοθεί στο Μουσείο εντός του έτους, οπότε και θα αρχίσει η προετοιμασία της λειτουργίας του.

Προκειμένου να αξιοποιηθεί η δωρεά και να προβληθεί το έργο του δωρητή, το Μουσείο Μπενάκη οργάνωσε, από το 1991 και εξής, πολλές και σημαντικές εκδηλώσεις, που μπορεί

Πρόσοψη της διώροφης κατοικίας-εργαστηρίου στο κτήριο της οδού Κριεζώτου (1956)

J.-Fr. Bonhomme

Το σαλόνι στο σπίτι του καλλιτέχνη (1992)

Ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας στο εργαστήριό του στην Κριεζώτου (1956)

Ο Γκίκας το 1964, στο εργαστήριο της Κριεζώτου

να διακριθούν σε αυτές που έλαβαν χώρα ζώντος του Ν. Χ. Γκίκα και με τη συνεργασία του και σε όσες έγιναν από το 1995 και εξής, δηλαδή μετά το θάνατο του καλλιτέχνη. Αναφέρουμε τις κυριότερες από αυτές:

α) 1991-1994

1991

- Εγκαίνια της Πινακοθήκης Γκίκα. Έκδοση του λευκώματος: Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν (επιμ.), *Ghika*, εκδ. Αδάμ.

1992

- Έκθεση σχεδίων του Ν. Χ. Γκίκα με τίτλο: *Περιπλανήσεις*, στην Πινακοθήκη Γκίκα. Έκδοση του λευκώματος: Εβίτα Αράπογλου, *Γκίκας. Σχέδια*, εκδ. Αδάμ.

1994

- Έκθεση κοσμημάτων-μικρογλυπτικής στην Πινακοθήκη Γκίκα (επιμέλεια και κατάλογος της Σιμόνης Ζαφειροπούλου).
- Έκθεση σχεδίων και χαρακτηρισμών του Γκίκα και φωτογραφιών του από τον J.-Fr. Bonhomme στη γκαλερί La Hune-Brenner, Παρίσι.

β) 1995 κ.

1995

- Εκδήλωση με θέμα: *Μνήμη Νικολή Χατζηκυριάκου-Γκίκα* στην Ακαδημία Αθηνών. Έκθεση έργων του Γκίκα και κατάλογος με πρόλογο του ακαδημαϊκού Χρ. Χρήστου. Προβολή της ταινίας του Βασίλη Μάρου: *Χατζηκυριάκος-Γκίκας. Ένας Έλληνας Ζωγράφος*.

- Έκθεση στην Πινακοθήκη Γκίκα με πίνακες, σχέδια και γλυπτά του Ν. Χ. Γκίκα εμπνευσμένα από την αρχαία ελληνική τέχνη. Έκδοση του λευκώματος: Ιωάννα Προβίδη, *Η αρχαία Ελλάδα του Γκίκα*, εκδ. Σχήμα και Χρώμα, και εκτύπωση τριών μεταξοτυπιών με το ίδιο θέμα.

- Εκδηλώσεις στην αίθουσα *Χατζηκυριάκος-Γκίκας* της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης: έκθεση έργων με τίτλο: *Η Ελλάδα του Γκίκα*, διάλεξη της Εβ. Αράπογλου, συζήτηση στρογγυλής τραπέζης και συναυλία με έργα νέων ελλήνων συνθετών.

1996

- Έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη της Ρόδου, με επιμέλεια του ακαδημαϊκού Παν. Τέτση.
- Έκθεση προσωπογραφιών στην Πινακοθήκη Γκίκα. Παρουσίαση της έκδοσης: Νίκος Π. Παΐσιος (επιμ.), *Αλληλογραφία Πικιώνη-Γκίκα*, εκδ. Ίκαρος.

1997

- Οργάνωση διημερίδας στην Ακαδημία Αθηνών, με θέμα: *Ν. Χ. Γκίκας. Τρία χρόνια μνήμης*. Παράλληλη έκθεση φωτογραφιών πορτραίτων του Γκίκα από το J.-Fr. Bonhomme στην Πινακοθήκη Γκίκα. Την έκθεση συνόδευε ο κατάλογος: *Ghika-Φωτογραφίες 1989-1994*.

1998

- Έκθεση σκηνικών και κοστούμιών στο Μέγαρο Μουσικής με τίτλο: *Ζωγραφική για το θέατρο. Μόραλης-Τσαρούχης-Γκίκας* (επιμ. Έφη Ανδρεάδη).

1999

- Η ίδια έκθεση παρουσιάζεται στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη.
- Έκθεση στο κεντρικό κτήριο του Μουσείου Μπενάκη με θέμα: *Ν. Χ. Γκίκας. Τα εργαστήρια του καλλιτέχνη και προβολή του ντοκιμαντέρ του Π. Ζενέλι με θέμα τη ζωή και το έργο του Γκίκα*, παραγωγή του Μουσείου Μπενάκη. Κατάλογος-λεύκωμα: Ι. Προβίδη (επιμ.), *Τα εργαστήρια του Γκίκα*, εκδ. Μουσείου Μπενάκη.

Η Πινακοθήκη Γκίκα συμμετείχε επίσης σε ομαδικές εκθέσεις, σε συνεργασία με άλλους καλλιτεχνικούς φορείς. Εκτός από τα λευκώματα και τους καταλόγους που εκδόθηκαν με την ευκαιρία των εκθέσεων, πραγματοποιήθηκαν από το Μουσείο οι εκδόσεις:

Κ. Μανώλης

Άποψη της Πινακοθήκης Γκίκα (1996)

J.-Fr. Bonhomme

Μπροστά από το έργο Κηφισιά στην τραπεζαρία του σπιτιού (1990)

Ο καλλιτέχνης στο εργαστήριο του δον ορόφου (περ. 1975)

- Ιωάννα Προβίδη (επιμ.), *Γράμματα στην Τίγκη* (Αλληλογραφία από το αρχείο Γκίκα), Καστανιώτης 1991
- Ιωάννα Προβίδη (επιμ.), *Γκίκας - Μίλλερ, Χρονικό φιλίας* (αλληλογραφία από το αρχείο Γκίκα), Καστανιώτης 1992
- Όνειρα (διηγήματα), Γνώση 1992
- *Ο Γκίκας με τον φακό του J. F. Bonhomme*, Άρτιγκραφ 1993
- Διονύσης Φωτόπουλος, *Γκίκας - Φωτογραφικές σημειώσεις*, Ίκαρος 1994
- *Το κόκκινο χαλί* (αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα), Ίκαρος 1996
- Σωτήρης Σόρογκας (επιμ.), *Ο Γκίκας δάσκαλος ζωγραφικής*, Ε.Μ.Π. 1997
- Πίτσα Τσάκωνα (επιμ.), *Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας. Εργογραφία-Βιβλιογραφία*, Μουσείο Μπενάκη 1997.

Με τη συνεργασία της Πινακοθήκης Γκίκα πραγματοποιήθηκε το αφιέρωμα των *Επτά Ημερών* της Καθημερινής στο Ν. Χ. Γκίκα (1996). Σε άλλα αφιερώματα της ίδιας έκδοσης δημοσιεύθηκαν άρθρα σχετικά με την Πινακοθήκη: Ι. Προβίδη, «Έργα Χατζηκυριάκου-Γκίκα», στο τεύχος: *Μεγάλες εθνικές συλλογές* (Σεπτ. 1999) και της ίδιας, «Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα», στο αφιέρωμα: *Μουσείο Μπενάκη - Άνοιγμα στον 21ο αιώνα* (Σεπτ. 2000).

Επίσης, με τη φροντίδα των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου Μπενάκη κυκλοφόρησε μια σειρά επιμορφωτικών εκδόσεων γύρω από τη ζωή και το έργο του Ν. Χ. Γκίκα, ενώ άρθρα σχετικά με το επιστημονικό έργο της Πινακοθήκης δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό: *Τα Νέα των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη* (Π. Τσάκωνα, «Η Βιβλιοθήκη του Ν. Χ. Γκίκα δωρεά στο Μουσείο Μπενάκη», Αλ. Ζάννας, «Το αρχείο Ν. Χ. Γκίκα», Ι. Μωραΐτη, «Το φωτογραφικό αρχείο Γκίκα»).

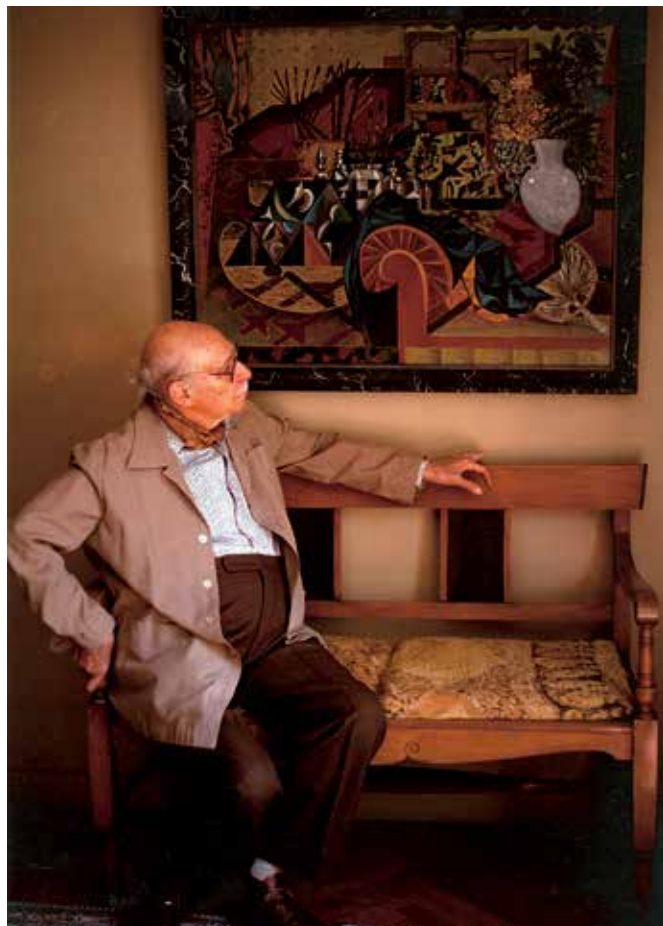
Στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου Μπενάκη δημοσιεύθηκαν τα εξής άρθρα:

- J.P. de Rycke, «La correspondance Ghika-Zervos: Souvenirs d'une amitié et chronique de la vie artistique parisienne l'entre-deux-guerres (1933-1940)», *Μουσείο Μπενάκη* 1 (2001)
- Ν. Παΐσιος, «Η αποκοιμισμένη γυναίκα: Μια ανάγνωση», *Μουσείο Μπενάκη* 2 (2002)
- Ι. Προβίδη, «Ταβέρνες, καφεενεία και ο συμβολισμός τους στο έργο του Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα», *Μουσείο Μπενάκη* 3 (2003)
- Α. Βαλκανά, «Η. Matisse, P. Picasso, η σκιαγράφηση μιας πολυσυζητημένης σχέσης μέσα από το ζωγραφικό έργο του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα», *Μουσείο Μπενάκη* 6 (2006).

Το 2004 και το 2006, με τη συμπλήρωση 10 χρόνων από το θάνατο του Γκίκα και 100 από τη γέννησή του αντιστοίχως, πραγματοποιείται νέα σειρά εκθέσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με κυριότερη την αναδρομική έκθεση στο νέο Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς. Η επιμέλεια της έκθεσης και του καταλόγου, που είχαν τον τίτλο: *Γκίκας, ο Απολλώνιος - ο Διονυσιακός*, ήταν της Ντόρας Ηλιοπούλου-Ρογκάν (Δεκέμβριος 2006). Μια σημαντική έκδοση άλλωστε, *Ο Γκίκας και η Ευρωπαϊκή Πρωτοπορία του Μεσοπολέμου*, των J. P. de Rycke και Ν. Π. Παΐσιου, κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Έφεσος το 2004.

Αναμένοντας την ολοκλήρωση των εργασιών της οδού Κριεζώτου και τη λειτουργία του νέου παραρτήματος, προετοιμάζονται καινούργιες εκδόσεις, μεταξύ των οποίων το ιστορικό του κτηρίου της Κριεζώτου και της εκεί καλλιτεχνικής δημιουργίας του Ν. Χ. Γκίκα, με κείμενα της ιστορικού τέχνης Εβίτας Αράπογλου.

Ιωάννα Προβίδη
Υπεύθυνη Πινακοθήκης
Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα

Ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας στην Πινακοθήκη Γκίκα, μπροστά στο έργο: Σύνθεση με ρυθμικά αντικείμενα (1990)

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, η Λητώ Κατακουζηνού και ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας στα εγκαίνια της Πινακοθήκης Γκίκα (22/4/1991)

Πρόσωση του ανακαινισμένου κτηρίου της Κριεζώτου (Φεβρ. 2008)

ΛΕΝΑ ΣΑΜΑΡΑ

Στις 5 Ιανουαρίου 2008 απεβίωσε η Λένα Σαμαρά, ιδρυτικό μέλος του Σωματείου των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη. Δισεγγονή του Εμμανουήλ Μπενάκη, εγγονή του Στέφανου και της Πηνελόπης Δέλτα, κόρη του Αλέξανδρου Ζάννα (Υπουργού Αεροπορίας του Ελ. Βενιζέλου) και της Βιργινίας Δέλτα-Ζάννα (επίσης ιδρυτικού μέλους των Φίλων και επί 18 χρόνια Αντιπροέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου), πίστευε στις εθνικές αξίες και αρχές, τις οποίες μετουσίωσε σε πολύπλευρες δραστηριότητες.

Ενθουσιώδης εθελόντρια όπως ήταν, εργάστηκε και προσέφερε πολλά στο Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού, όπου υπήρξε Πρόεδρος και πρωτοστάτησε στην ίδρυση του Ταμείου Οικονομικής Αρωγής, στο Ελληνοαμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα-Κολλέγιο Αθηνών ως μέλος επί σειρά ετών του Διοικητικού του Συμβουλίου, στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, ως Αδελφή μαχητική στα χειρουργεία της πρώτης γραμμής από την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, στη Χ.Ε.Ν. Ελλάδα ως Πρόεδρος και στο Ίδρυμα Αναπτύξεως Κοινωνικής Εργασίας με την ιδιότητα του ιδρυτικού μέλους και της Προέδρου.

Θα την θυμόμαστε πάντα.

Λένα Χατζηπέτρου

Το Διοικητικό Συμβούλιο για την περίοδο 2008-2009

Μετά τις αρχαιρεσίες της 31ης Μαρτίου 2008 το νέο Διοικητικό Συμβούλιο για την περίοδο 2008-2009 συγκροτήθηκε σε σώμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Πρόεδρος:	Νίκος Βασιλάτος
Α' Αντιπρόεδρος:	Πάνος Μανιάς
Β' Αντιπρόεδρος:	Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου
Γεν. Γραμματέας:	Ανθή Βαλσαμάκη
Ταμίας:	Απόστολος Βερβέρογλου
Μέλη:	Κατερίνα Αγραφιώτη Αρτεμης Σκουμπουρδή Αλέξανδρος Τομπάξης Ρωξάνη Τσιμιροπούλου

Αναπληρωματικά μέλη:

Διονύσης Βλαχόπουλος, Λένα Λεβίδη, Λίζα Μούση

Επιτροπή Υποψηφιότητας:

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος, Μαρία Δοξιάδη, Μάρω Λιναρδάτου

ΜΝΗΜΗ

ΜΑΡΙΑΣ-MANINAS ΜΑΝΤΖΟΥΝΗ

Στο προηγούμενο τεύχος (Ενημερωτικό Δελτίο Β' 2007, σ. 9) έγινε εκτενής μνεία για την αθρόα προσφορά χρηματικών δωρεών εις μνήμην του παλαιού μέλους του Σωματείου και του Διοικητικού του Συμβουλίου, Μαρίας-Μανίνας Μαντζούνη ύστερα από παραίνεση των οικείων της. Στο μακρύ κατάλογο των δωρητών προστέθηκαν λίγο μετά την έκδοση του τεύχους τέσσερις ακόμη:

Γεράσιμος Απέργης	1.000 Ευρώ
Δημήτρης Απέργης	1.000 Ευρώ
Αταλάντη Απέργη	1.000 Ευρώ
Αλέξανδρος και Αλεξάνδρα Τομπάξη	500 Ευρώ

Η αξιέπαινη πρωτοβουλία οδήγησε τελικά στη συγκέντρωση σημαντικού ποσού, το οποίο ξεπέρασε τις 14.000 Ευρώ. Δόθηκε έτσι η ευκαιρία στους Φίλους να προσφέρουν για μία ακόμη φορά στην πενήντάχρονη πορεία τους αντικείμενα για τον εμπλουτισμό των συλλογών του Μουσείου. Ύστερα από συνεννόηση με τη Διοίκηση του Μουσείου, αγοράστηκε ένα έργο ζωγραφικής και ένα γλυπτό, συγκεκριμένα:

- Ο πίνακας του Δημητρίου (Μίμη) Βιτσώρη (1902-1945) με θέμα: *Γυμνή γυναίκα*, ελαιογραφία (λάδι σε χαρτόνι) της δεκαετίας του 1920, διαστάσεων 33 x 24 εκ., υπογεγραμμένος από τον καλλιτέχνη.
- Ο *Όρθιος γυμνός άνδρας* του Θανάση Απάρη (1899-1972), χάλκινο γλυπτό του 1931 δουλεμένο με την πανάρχαια τεχνική του χαμένου κεριού, ύψους 74 εκ., το οποίο φέρει αφ' ενός υπογραφή και χρονολογία (Aparis 1931) και αφ' ετέρου τη σφραγίδα του χυτηρίου Valsuani.

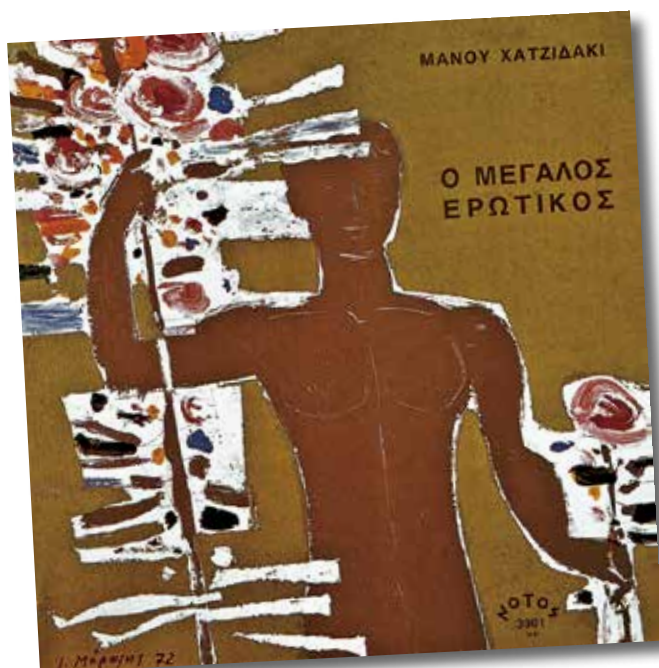
Στο επόμενο τεύχος θα παρουσιαστούν αναλυτικότερα τα δύο καλλιτεχνήματα, τα οποία σηματοδοτούν την έναρξη της δεύτερης πενηνταετίας των Φίλων, αποδεικνύοντας τοις πράγμασις τη διαρκή συμπαράστασή τους στο έργο του Μουσείου, αλλά και τη σημασία της ουσιαστικής συμμετοχής των μελών και της θερμής, προσωπικής σχέσης που αναπτύσσουν με τον πάντοτε ζωντανό αυτό οργανισμό.

Σ.Ι.Α.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΡΑΛΗΣ

Ο Γιάννης Μόραλης, που γεννήθηκε το 1916 –γιορτάσαμε τα 92 του στις 6 Μαΐου– συμπορεύτηκε με τους εκπροσώπους της γενιάς του '30 και αφοσιώθηκε σε μία συνεχή ανανεωτική προσπάθεια της ελληνικής αισθητικής πάνω στα διδάγματα των σύγχρονων κινημάτων.

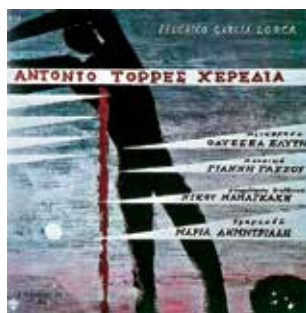

Μάνος Χατζιδάκις,
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΡΩΤΙΚΟΣ (1987)

Η προσφορά του στον ευρύτερο πνευματικό ορίζοντα είναι αδιαμφισβήτητη. Από το 1932 (που πρωτοεξέθεσε έργα του ως μαθητής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών), επί 75 ολόκληρα χρόνια ο Μόραλης, αφοσιωμένος σε μία τέχνη χωρίς συμβιβασμούς, όχι μονάχα άρθρωσε τον εικαστικό του λόγο σε μία απειρία ζωγραφικών εκθέσεων, αλλά επίσης δοκιμάστηκε δημιουργικά πάνω σε ποικίλους προβληματισμούς της εικαστικής έκφρασης, όπως σε αρχιτεκτονικές συνθέσεις, εικονογραφήσεις βιβλίων –κυρίως ποιητικών–, σε σκηνικά και κοστούμια θεατρικών παραστάσεων, σε γλυπτά, καθώς επίσης σε εξώφυλλα δίσκων.

Το 1999 ο καλλιτέχνης μάς έκανε την τιμή να δωρίσει στο Μουσείο Μπενάκη το σύνολο της θεατρικής του δημιουργίας. Η δωρεά αυτή είχε αποτελέσει το έναυσμα της έκθεσης: Άγγελοι-Μουσική-Ποίηση που διοργανώσαμε στο Μουσείο το 2001, καθώς και της ομώνυμης πολύτιμης έκδοσης, που ήταν αποτέλεσμα πολύωρων συζητήσεών μου με τον καλλιτέχνη, όπου σκιαγραφείται ο κόσμος του Μόραλη από το Μόραλη.

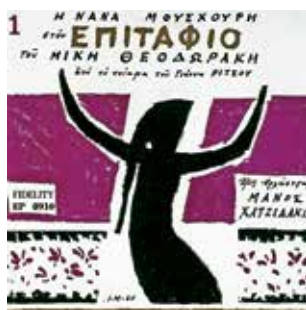
Η μεγάλη επιτυχία της έκθεσης αυτής είχε ως αποτέλεσμα τη διοργάνωση σειράς εκθέσεων με θέμα: Γιάννης Μόραλης. Θέατρο, ποίηση και μουσική, που παρουσιάστηκαν σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και στο εξωτερικό. Το μόνιμο πρόβλημα που αντιμετωπίζαμε στη διοργάνωσή τους ήταν ο εντοπισμός των δίσκων, των οποίων τα εξώφυλλα είχε σχεδιάσει ο Μόραλης, δεδομένου ότι βρίσκονται διάσπαρτα σε ιδιωτικές συλλογές. Ήταν λοιπόν ευτυχής συγκυρία όταν βρέθηκε ένας συλλέκτης, ο οποίος διέθετε προς πώληση 17 δίσκους. Τα ισάριθμα εξώφυλλα τους συνιστούν μία μαρτυρία για το μοναδικό τρόπο με τον οποίο ο Μόραλης κωδικοποίησε εικαστικά τη μουσική του Μίκη Θεοδωράκη, του Μάνου Χατζιδάκι και επιφανών δημιουργών του νέου κύ-

Federico Garcia Lorca,
Γιάννης Γλέζος, ANTONIO
TORRES XEREZIA (1974)

Μάνος Χατζιδάκις,
ΟΙ ΜΠΑΛΑΝΤΕΣ ΤΗΣ
ΟΔΟΥ ΑΘΗΝΑΣ (1983)

Μίκης Θεοδωράκης,
ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ (1960)

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ (1960)

Μάνος Χατζιδάκις, ΕΞΗ
ΛΑΪΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ,
op. 4 (1959)

Μάνος Χατζιδάκις,
Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΑΠΡΙΛΗΣ
ΤΟΥ '45 (1974)

ματος, όπως του Σταύρου Ξαρχάκου, του Νίκου Χουλιαρά, του Γιάννη Γλέζου. Το Συμβούλιο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη ανταποκρίθηκε αμέσως στο αίτημα του Τμήματος Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων για την αγορά τους.

Χάρis στους Φίλους το Μουσείο Μπενάκη διαθέτει πλέον το σύνολο σχεδόν των μουσικών δημιουργιών που σχεδίασε ο Μόραλης. Ένα σύνολο, το οποίο όχι μόνο εντάσσεται στην υπάρχουσα συλλογή, αλλά είναι απαραίτητο για τη διοργάνωση των επικείμενων εκθέσεων, όπως αυτής στην Πινακοθήκη Κατσίγρα της Λάρισας, που προγραμματίζεται για τον Οκτώβριο. Είμαστε ευγνώμονες που το Μουσείο Μπενάκη ευτύχησε να έχει τέτοιους Φίλους.

Φανή-Μαρία Τσιγκάκου
Επιμελήτρια του Τμήματος
Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων

«...ΚΑΙ ΕΣΤΩ ΕΙΣ ΕΝΘΥΜΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ...»

Ο ΑΪ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΚΟΛΩΝΑΣ

«...Βοήθειά του και βοήθειά μας»

Στις βορεινές παρυφές της «Γειτονιάς των Ηρώων», στου Ψυρρή, κοντά στο αλλοτινό Θεμιστόκλειο τείχος και σε αυτό του Χασεκλή, υπάρχει ακόμα και σήμερα η εκκλησούλα του Αι-Γιάννη της Κολώνας. Στολίζει την πολύπαθη οδό Ευριπίδου, αντιστέκεται πεισματικά στο χρόνο και τη νεοελληνική βαρβαρότητα. Ο Άγιος Ιωάννης της Κολώνας έχει το προνόμιο της παλαιότητας. Είναι η αρχαιότερη εκκλησία της Αθήνας που βρίσκεται σε διαρκή χρήση, χωρίς μάλιστα να αλλοιωθεί ιδιαίτερα η πρωταρχική της μορφή.

Κτίστηκε το 565 μ.Χ. γύρω από ένα μαρμάρινο κίονα της ρωμαϊκής αρχαιότητας, που πίστευαν πως ήταν θαυματουργή, διότι θεράπευε «τις θέρμες», τους πυρετούς. Ο Κώστας Δημητριάδης γράφει σχετικά (1936): «Κι η ψηλή εκείνη κολώνα, ποιος ξέρει ποιανού αρχαίου ναού απομεινάρει, φυτρωμένη στο μικρό τέμπλο του Αι-Γιάννη, εξέχει πάντα με το ωραίο Κορινθιακό της κιονόκρανο πάνω από τα κεραμίδια της οροφής του. Σ' αυτή τη θαυματουργή κολώνα, οι παλιοί Αθηναίοι και πολλοί Οθωμανοί ακόμα στα χρόνια της τουρκοκρατίας, που υποφέρονε από ελονοσία, πήγαιναν 'ταμμένοι' και κολλούσαν με κερί απάνω της ένα νήμα στο μπόι τους, για να γίνουν καλά. Κι' ακόμα, ολόκερη την ημέρα της γιορτής του Αι-Γιαννιού, έταζαν να μη βάλουν στο στόμα τους τίποτα που να 'χει περάσει από φωτιά. Ούτε καν έναν καφέ ή ψωμί».

Στα παλιά τα χρόνια οι Αθηναίοι πίστευαν τα εξής για τον Αι-Γιάννη: «Στα τελευταία του έστησε μια κολώνα και στο θεμέλιό της έδεσεν όλες τις αρρώστιες με μετάξι λογιώ λογιώ χρώματα, και τα έχωσ' εκεί βαθειά και από πάνω τους έβαλε την κολώνα και είπε: σαν θα πεθάνω, όποιος αρρωστήσει να έρθη να δέσει ένα μετάξι στην κολώνα τρεις κόμπους με ό,τι χρώμα έχει η αρρώστια του και να πη τρεις φορές: 'Αι-Γιάννη μου, εγώ δένω την αρρώστια μου και η χάρη σου ναν τήνε λύση', κ' ευτύς θα γιατρεφτή».

Οι άνθρωποι της παλαιάς Αθήνας πίστευαν στη μαγική δύναμη των κιδώνων. Κυρίως πίστευαν στην ιαματική δύναμη του συγκεκριμένου κίονα, που

Η είσοδος του
Αι-Γιάννη, στο
βάθος η Κολώνα

χαρακτήριζε τον Άγιο Ιωάννη της Κολώνας και ανήκε σε κάποιο ιερό της αρχαιότητας αφιερωμένο στον Ασκληπιό ή σε άλλο θεό-θεραπευτή των επιδημιών.

Εκτός του θεού Ασκληπιού, οι Αθηναίοι λάτρεψαν ήδη από τα πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου το σκύθη γιατρό Τόξαρι. Θεωρούσαν πως τους βοήθησε να απαλλαγούν από το φοβερό λοιμό που είχε αποδεκατίσει τον αθηναϊκό λαό και θύμα του υπήρξε και ο ίδιος ο Περικλής. Αξιопερίεργο είναι πως στην παλαιά Αθήνα χριστιανοί αλλά και ενίοτε μουσουλμάνοι θεοποίησαν το θεραπευτή Τόξαρι της αρχαιότητας και είχαν την εντύπωση πως η κολώνα του Άι-Γιάννη είχε στηθεί πάνω σε δικό του ιερό.

Ο Κυριακός Πιττάκης αναφέρει: «Αφιερώνουν οι πάσχοντες εκ πυρετού κρόκην νήματος εις την στήλην του Αγίου Ιωάννου, ήτις επίκειται επί των ερειπίων του τεμένου του Τοξάριδος, ως ενομιζέτο παρά τοις αρχαίοις, ως θεραπεύων τους πυρετούς». Και ο Διονύσιος Σουρμελής συμπληρώνει: «Εις τον Τόξαριν έβθον οι Αθηναίοι, επικαλούμενοι υγείαν και ανάρρωσιν των νοσούντων ή πυρεταινόντων. Είναι θαύμα, ότι η πρόληψις αύτη διατηρείται μέχρι σήμερον παρά ταις γυναίξι, αίτινες ονομάσασαι τον Τόξαριν Αγιον Ιωάννην, περιδέουσιν εις τον σωζόμενον κίονα κλωστάς, επικαλούμεναι υπέρ των πυρετουμένων. Ο κίων ούτος, περι όν συρρέουσι τα γερόντια και αι προληπτικά των γυναιών, είναι πλησίον του Νέου Θεάτρου».

Ο ανώνυμος περιηγητής των Αθηνών του 1860 σημειώνει τα εξής: «Πλησίον του σημερινού Θεάτρου υψούται στήλη μονόλιθος μετά κιονοκράνου, εντετειχισμένη εις μικρόν εκκλησίδιον αγροτικόν. Η στήλη αυτή ανήκουσα εις ναόν του Ασκληπιού, χρησιμεύει σήμερον ως θυσιαστήριον του εκκλησιδίου, όπου οι άνθρωποι του λαού έρχονται και δέονται υπέρ αναρρώσεως των οικείων των».

Αυτή η περίφημη κολώνα, λοιπόν, βρίσκεται στο ιερό της μικρής εκκλησίας που γιορτάζει κατά την ημέρα της αποτομής της κεφαλής του Αγίου Ιωάννη, στις 29 Αυγούστου. Από τα αμέτρητα «επικολληθέντα διά κηρού απ' αιώνων νήματα έχει λάβη και χρώμα παράδοξον και φοιιδωτήν περιένδυσιν», όπως μας πληροφορεί ο Καμπούρογλου. Στις μέρες μας η κολώνα είναι πλέον απρόσιτη. Ο νεωκόρος απαγορεύει στους πιστούς να την πλησιάσουν, ή έστω να την παρατηρήσουν. Καλού κακού όμως εμείς θα σας πούμε τη διαδικασία που ακολουθεί ένα αξιοπρεπές «ξόρκι» –όπως μας το περιγράφει ο αθηναιογράφος Καμπούρογλου– και αχρείαστο να 'ναι! Ο πάσχων οφείλει να δέσει στη μέση του ένα νήμα –κατάσαρκα–, αφού προηγουμένως το έχει σταυρώσει στην εικόνα του αγίου επικαλούμενος το όνομά του και τα παρακάτω αποτρεπτικά, μαγικά λόγια: «Ξόρκισέ την σε παρακαλώ την αφωρεσμένην να πάη στα έρημα βουνά, σε ριζιμιά λιθάρια, εκεί που πετεινός δεν λαλεί. Και όπως ανάτριχα ήρθε, έτσι ανάτριχα να φύγη. Αμίλητα ήρθε, αμίλητα να φύγη». Δεμένος με το αγιασμένο νήμα θα κοιμηθεί τρεις νύχτες και μετά θα έρθει πάλι στην κολώνα, θα βγάλει το νήμα, θα κάνει με αυτό τρεις κόμπους και θα το κολλήσει πάνω της με κερί λέγοντας την επόμενη ευχή: «Τίμε Ιωάννη, Προφήτα και Πρόδρομε και Βαπτιστά του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού. Η τιμία σου κάρα επί πίνακος κειμένη δέος και ρίγος τους θεασαμένους κατέλαβεν, η δε τιμία σου κεφαλή έκραξε και έλεγε: πυρετός τριταίος, τεταρταίος και καθημερινός φύγε από την(τον) δούλην(ον) του Θεού (τάδε). Ελέησόν με, ότι ασθενής εμί. Βοήθειά του και βοήθειά μας».

Στην εφημερίδα *Αθηναϊκή* χρονογραφεί ο Δημήτρης Λαμπίκης με τον τίτλο: «Το τραμ το τελευταίο...» (17/10/1955). Επιχειρεί ένα νοσταλγικό περίπατο στους παλαιούς καλούς καιρούς και αντιπαραθέτει το ναδίρ των ημερών του: «Απέναντί μας, στα αριστερά, το εκκλησάκι του Αηγιάννη της

Ο κίονας με το κορινθιακό κιονόκρανο, σε άμεση γειτνίαση με την τραγική πραγματικότητα του 21ου αιώνα

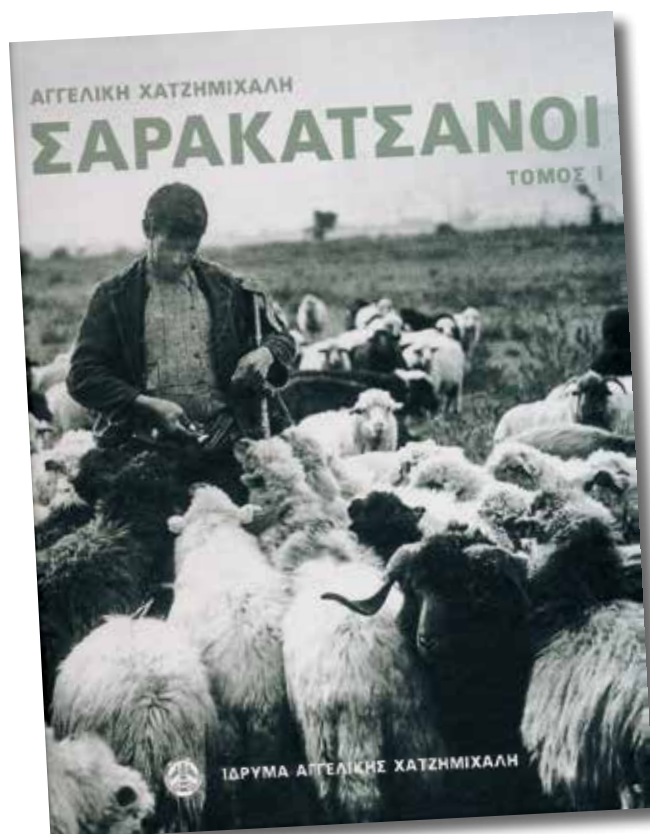
Κολώνας. Το εκκλησάκι αυτό έχει ιστορία. Ήταν σαν αθηναϊκό σύμβολο ή σήμα ή πιστοποιητικό γνωριμίας για τους ξενιτεμένους Αθηναίους όταν ήλθε να μας ελευθερώση ομπομπαρντατόρε Μοροζίνης (1687) στην Αθήνα και έφυγαν οι φιλήσυχοι Αθηναίοι –για να γλυτώσουν και στον ερχομό και στην αποχώρηση του περιέργου εκείνου «φίλου» μας. Τότε έφυγαν κι οι δικοί μου πρόγονοι, παλαιά αθηναϊκή οικογένεια Καρατζά, κι επήγαν στην Πόλη –το Βυζάντιο– και έμειναν εκεί, στο Φανάρι και στα Ταταύλα. Και οι απόγονοί τους ήλθαν από την Πόλη στο 1821 ως οικογένεια Λαμπίκη-Καρατζά με πλούτο κι εθνικά όνειρα, μαζί με τον Ραγκαβή, τον Σκουμπουρδή, τον Λεβίδη, τον Καμπούρογλου κι εσκορπίστηκαν στο Μεσολόγγι, όπου προσέφεραν τα βαρύτιμα χρυσασφικά τους, στην Πελοπόννησο (στον κάμπο της Γαστούνης), στην Αίγινα, στην Πάτρα και μετά στην Αθήνα, την πρώτη μας κοιτίδα, κι επήγαιναν τάματα στον Αηγιάννη της Κολώνας. Για να γνωρίζονται και να ελέγχονται αν έλεγαν την αλήθεια οι πρόσφυγες οι σκορπισμένοι στην Κούλουρη και στο Μωρηά ότι ήσαν πράγματι από την Αθήνα, τους ρωτούσαν οι αρμόδιοι για την περίθαλψή τους: «Πού και πώς είναι ο Αηγιάννης της Κολώνας;». Και ανάλογα με την απάντηση εκανόνιζαν... Σήμερα εμπρός στον Αηγιάννη είναι ή στεγασμένες ή αστέγαστες αποθήκες από εγχώρια προϊόντα –από λάδι και παστουρμά και πατατοκρέμμυδα και ελιές και ρεβύθια και κονσέρβες μέχρι τρινάλ και κουφέτα για γάμους και για μνημόσυνα. Και για την εκφόρτωσή τους σταθμεύουν εκεί επάνω στη γραμμή του τραμ –και από την οδό Σοφοκλέους και από την οδό Ευριπίδου– όλα τα σχετικά τροχοφόρα Αθηνών-Πειραιώς και περιχώρων» (από το βιβλίο του Τάκη Παράκη *Ανθολόγιον της Αθήνας*).

Δυστυχώς τα πράγματα δεν έχουν βελτιωθεί από τότε, από «το τραμ το τελευταίο» του 1955. Μάλλον χειροτερεύουν. Σήμερα, αν γραφόταν ξανά το χρονογράφημα, θα πρωταγωνιστούσαν οι δύσμοιροι μελαψοί αλλοδαποί, πολιτικοί και οικονομικοί πρόσφυγες, που πίστεψαν πως η γειτονιά του Ψυρρή είναι η γη της επαγγελίας.

Στην Ολυμπιάδα του 2004 η θρυλική κολώνα του Άι-Γιάννη είχε πλήρως καθαριστεί. Οι μεταξωτές κλωστές και τα κερί από τα ξόρκια αιώνων είχαν αφαιρεθεί. Ο καλλωπισμός έφθασε ως τον Άι-Γιάννη της Κολώνας. Πρόσφατα, που ερευνήσαμε την Κολώνα, διαπιστώσαμε πως νέοι «εξορκιστές» άφησαν πάλι τα σημάδια τους πάνω στην αρχαία κολώνα! Στους χαλεπούς καιρούς που βιώνουμε, μοιάζει λογική η επίκληση του Άι-Γιάννη: «...Βοήθειά του και βοήθειά μας».

Αρτεμης Σκουμπουρδή

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σαρακατσάνοι. Τόμος Ι

Αγγελική Χατζημιχάλη
 Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη
 Χρόνος Έκδοσης: 2007
 ISBN: 978-960-201-190-4
 (Ελληνικά)

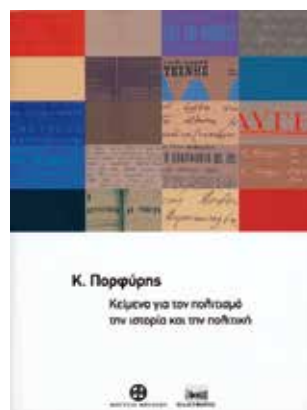
Αντώνης Βεζιρτζής 1950-1981

(συλλογικό έργο)
 Μουσείο Μπενάκη
 Χρόνος Έκδοσης: 2008
 ISBN: 978-960-8347-92-2
 (Ελληνικά)

Παύλος Κοζαλίδης.

Αναζητώντας τη χαμένη πατρίδα
 (συλλογικό έργο)
 Μουσείο Μπενάκη
 Χρόνος Έκδοσης: 2008
 ISBN: 978-960-8347-89-2
 (δίγλωσσο: Ελληνικά / Αγγλικά)

Κ. Πορφύρας. Κείμενα για τον πολιτισμό την ιστορία και την πολιτική

Δημήτρης Αρβανιτάκης,
 Κωνσταντίνος Α. Παπαχρίστου
 Μουσείο Μπενάκη, Πλάτυφορος
 Χρόνος Έκδοσης: 2008
 ISBN: 978-960-8347-91-5,
 978-960-86183-7-4
 (Ελληνικά)

Χαρίζοντας μια φορεσιά στο Μουσείο: αφορμή για ένα ταξίδι

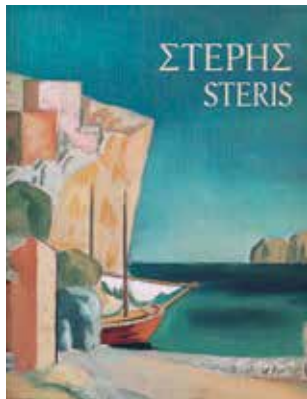
Μαρία Καρβουνάκη-Βαποράκη
 Μουσείο Μπενάκη
 - Εκπαιδευτικά Προγράμματα
 Χρόνος Έκδοσης: 2007
 ISBN: 978-960-7671-67-7
 (Ελληνικά)

Design Διαδρομές.

Φρέντυ Κάρμπος - Μιχάλης & Αγνή Κατζουράκη
 (συλλογικό έργο)
 Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.),
 Μουσείο Μπενάκη
 Χρόνος Έκδοσης: 2008
 ISBN: 978-960-201-190-4
 (δίγλωσσο: Ελληνικά / Αγγλικά)

Ναταλία Μελά
(συλλογικό έργο)
Εκδόσεις Ωκεανίδα,
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος Έκδοσης:
2008
ISBN: 978-960
-8347-87-8
(Ελληνικά,
Αγγλικά)

ΣΤΕΡΗΣ. Έργα από τη Συλλογή Κουτουλιάκη
Νατάσα Καραγγέλου
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960
-8347-93-9
(δίγλωσσο:
Ελληνικά / Αγγλικά)

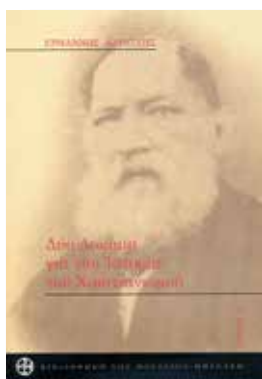
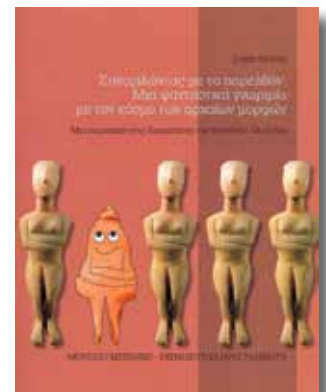

Το Ταξίδι. Το Ελληνικό Όνειρο στην Αμερική, 1890-1980
Μαρία Ηλιού
Μουσείο Μπενάκη, ΠΡΩΤΕΑΣ
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960-98174-0-0
(Ελληνικά)

Κόκκινος Επιτάφιος
Γιόνα Μικέ Παϊδούση
Εκδόσεις Βιβλιόραμα
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960-8087-74-3
(Ελληνικά)

Συνομιλώντας με το παρελθόν: Μια φανταστική γνωριμία με τον κόσμο των αρχαίων μορφών
Σοφία Μπίτσα
Μουσείο Μπενάκη
- Εκπαιδευτικά Προγράμματα
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960-7671-70-7
(Ελληνικά)

Δύο Δοκίμια για την Ιστορία του Χριστιανισμού
Ερμάννος Λούντζης
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960-8347-85-4
(ISSN 1790-7578)
(Ελληνικά)

ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ, τεύχος 47
(συλλογικό έργο)
Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα,
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISSN: 1105-1663
(Ελληνικά)

Ο αρχιτέκτονας Θουκυδίδης Π. Βαλεντίς
(συλλογικό έργο)
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Εκδόσεις Νήσος, Μουσείο Μπενάκη - Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής
Χρόνος Έκδοσης: 2008
ISBN: 978-960-8392-46-5
(Ελληνικά)

ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Μ. ΜΠΕΝΑΚΗ ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ 20% ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ

Frédéric Boissonnas, Τα Προπύλαια από τα ανατολικά, 1919

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ

20 Νοεμβρίου 2008 – 11 Ιανουαρίου 2009
Γιάννης Παππάς – Ελευθέριος Βενιζέλος
Τεκμήρια από τη σπουδή
στο εργαστήριο του γλύπτη

ΚΤΗΡΙΟ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

17 Σεπτεμβρίου – 23 Νοεμβρίου 2008
Αναδρομική έκθεση Joseph Koudelka

26 Νοεμβρίου 2008 – 25 Ιανουαρίου 2009
Η δημιουργική φωτογραφία
στην αρχαιολογία.
Από τους ταξιδιώτες φωτογράφους
του 19ου αιώνα στη δημιουργική
φωτογραφία του 20ού αιώνα

ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ

Κουμπάρη 1, Αθήνα
Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή,
Σάββατο: 9:00-17:00, Πέμπτη: 9:00-24:00,
Κυριακή: 9:00-15:00
Τηλ. κέντρο: 210-36 71 000,
Fax: 210-36 71 063

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κουμπάρη 1, Αθήνα
Δευτέρα - Παρασκευή: 9:00-15:00
Τηλ.: 210-36 21 027 – 029,
Fax: 210-36 42 216

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Εμμανουήλ Μπενάκη 38 και
Στεφάνου Δέλτα, Κηφισιά
Δευτέρα, Τετάρτη-Παρασκευή: 10:00-15:00
Τρίτη: 10:00-17:00
(μετά από τηλεφωνική συνεννόηση)
Τηλ.: 210-80 79 878, Fax: 210-62 06 700

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Πλατεία Φιλικής Εταιρείας 15, Αθήνα
Δευτέρα-Παρασκευή: 9:00-15:00
(μετά από τηλεφωνική συνεννόηση)
Τηλ.: 210-72 11 033, Fax: 210-72 28 465

ΑΡΧΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πειραιώς 138, Αθήνα
Τετάρτη-Παρασκευή: 10:00-13:00
(μετά από τηλεφωνική συνεννόηση)
Τηλ.: 210-34 53 111, Fax: 210-34 53 743

ΚΤΗΡΙΟ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 138

Πειραιώς 138, Αθήνα
Τετάρτη-Πέμπτη-Κυριακή: 10:00-18:00
Παρασκευή-Σάββατο: 10:00-22:00
Τηλ.: 210-34 53 111, Fax: 210-34 53 743

ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Διπύλου 12 και Αγίων Ασωμάτων 22
Τρίτη, Πέμπτη - Κυριακή: 9:00-15:00
Τετάρτη: 9:00-21:00. Τηλ.: 210-32 51 311

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ-ΓΚΙΚΑ

Δευτέρα-Παρασκευή: 10:00-14:00
(κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης)
Τηλ.: 210-36 21 225, Fax: 210-36 26 266

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΠΑ

Ανακρέοντος 38, Ζωγράφου
Τρίτη, Παρασκευή, Κυριακή: 10:00-14:00